

SAMBAND

No. 71. Mars 1914.

“Samband” udkommer hver maaned, er tilegnet bygdelaagbevægelsen og vil søge at fremme bygdelaagernes formaal og virke for deres fremgang og trivsel. En flerhed af dem har enten tilsagt det sin støtte eller anbefaler det til sine medlemmer. Abonnementspris, \$1.00 aaret; enkelte hefter 10 cents hvert.

Udgives af SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Bestyrer og redaktør:

A. A. Veblen.

E. BJORN

ISSUED MONTHLY AT MINNEAPOLIS, MINN.

Entered as second-class matter December 5, 1910, at the post office at Minneapolis, Minn., under the Act of March 3, 1879.

DR. BIORNSTAD'S KLINIK OG SANATORIUM

Overlegen Doktorbehandling

Amerikas oplyste skandinaver har vel næsten alle hørt og læst om denne bekjendte Minneapolisinstitution, hvor saa meget godt gjøres syge og lidende. Men nogle er maaske uvidende om mine helbredelsesmidler. Er det nok, naar jeg fortæller, at mit udstyr indbefatter alt som alverdens læger kjender til, der giver helbred til syge mænd og kvinder? Intet sanatorium eller hospital, ingen "Hot Spring" eller doktor i Amerika har nogen behandling, der kurerer, som ikke kan faaes hos **Dr. Biornstad i Minneapolis**. Alle mulige slags bade, sygegymnastik og massage, 20 forskellige slags elektricitet, operation og medicin (naar det er nødvendigt), X-Ray naar De vil have Deres indre organer fotograferet, damp- og lysbade, serum og inhalatorium og hundrede andre behandlinger. **Forstaar De den kolossale fordel ved at gaa til en slig doktoranstalt, naar De eller Deres kjære er syge?** Intetsteds har De bedre udsigter til at gjenvinde helsen. Det hyggeligste hjem De kan tænke Dem; akkurat den mad og den pleie, som passer for Deres sygdom, og venlige, snille assistenter, der opofrer alt forat patienterne skal have det godt under opholdet her og blive bra. Rimelige priser. Anbefalinger fra Amerikas ledende nordmænd. — Skriv og fortæl om sygdommen Deres samt forlang fri, interessant bog om mine behandlinger. (Direkte sporvogn til os fra alle jernbanestationer).

2244 Nicollet Avenue

Samband

is a monthly magazine devoted to old country folk-lore, tradition, and history, and historical and biographical sketches from the Norwegian settlements in America. It is especially dedicated to the bygdelag movement among Americans of Norwegian origin or descent, and seeks to further the growth of the bygdelag societies and the attainment of their aims and objects.

Subscription price, \$1.00 a year.

Single copies, 10 cents.

Published at 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn., by the Samband Publishing Association.

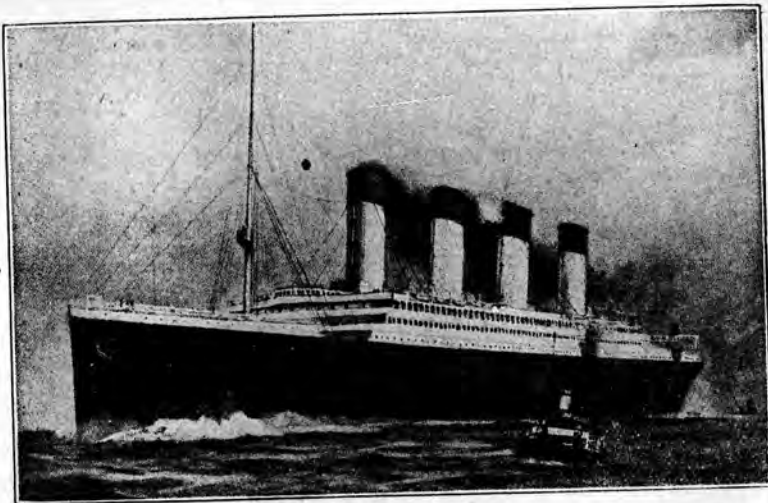
Manager and editor:

A. A. Veblen.

Indhold af No. 71. Mars 1914.

	Side.
Literære tendenser og deres bærer i Norge siden Ibsen og Bjørnson. Juul Dieserud	241
Hjem til Norge. Første aabne brev fra Sekretæren i American-Scandinavian Foundation Henry Goddard Leach	259
Norsk folkemuseum forbereder sig til 1914. Eirik Hammer	262
17de Mai 1914. O. O. E.	263
Et par reiser til Dakota Territory i 1872 Anders J. Berdahl.	265
Hilsen til Valdars. N. E. Wold	273
Ole G. Nerby.	274
Fil Valdriserne	279
Om hundreaarsfesten	281
Harald O. Brager. S. G. E.	283
Trønderlagets aarbok 1913	284
To Valdrisser ve Portland, N. D. B.	286
Ole O. Berge	288
Liste over nordmænd blandt Wisconsin tropper i borgerkrigen. III. A. L. Lien.	288

Vi tillader os at kalde vore læsers opmerksomhed hen paa avertissementerne. De er fra paalidelige firmaer allesammen og at stole paa. Nævn "Samband" naar du svarer paa dem.

Samband.

No. 71

Mars

1914

Litterære tendenser og deres bærere i Norge siden Ibsen og Bjørnson.*)

Juul Diejerud.

The White Star Line

indbefatter Verdens største, fineste og mest moderne indredede Dampskib

OLYMPIC

45,000 Tons—882 Fod lang.

ADRIATIC, BALTIC, CEDRIC, CELTIC,
fra 21,000 til 25,000 Tons.

Afseiler:

BALTIC.....Torsdag 12te Mars
OCEANIC.....Onsdag 18de Mars
CEDRIC.....Torsdag 26de Mars
OLYMPIC.....Lørdag 28de Mars
ADRIATIC.....Torsdag 2den April
BALTIC.....Torsdag 9de April
OCEANIC.....Lørdag 11te April
LAURENTIC.....Lørdag 11te April
CELTIC.....Torsdag 16de April
OLYMPIC.....Lørdag 18de April
CEDRIC.....Torsdag 23de April
MAGANTIC.....Lørdag 25de April
ARABIC.....Tirsdag 24de April
ADRIATIC.....Torsdag 30te April

Afseiler:

OCEANIC.....Lørdag 2den Mai
BALTIC.....Torsdag 7de Mai
OLYMPIC.....Lørdag 9de Mai
CELTIC.....Torsdag 14de Mai
CEDRIC.....Torsdag 21de Mai
OCEANIC.....Lørdag 23de Mai
ADRIATIC.....Torsdag 28de Mai
OLYMPIC.....Lørdag 30te Mai
BALTIC.....Torsdag 4de Juni
OCEANIC.....Lørdag 13de Juni
ARABIC.....Tirsdag 16de Juni
CEDRIC.....Torsdag 18de Juni
OLYMPIC.....Lørdag 20de Juni
BALTIC.....Torsdag 2den Juli

Uovertrufne Bekvemmeligheder paa 3die Plads.

God og tilstrækkelig Mad serveres paa Borde dækkede med hvide Bordduge. Smaa, fine Rum for 2 eller 4 Personer, som kan reserveres og erholdes, hvis Rumets Nummer paaføres Billetten.

Hvide Stjerne-Liniens billigste Billetpreiser til og fra Skandinavien, samt andre nyttige Oplysninger om Reisen erholdes gratis, hvis man henvender sig til

O. E. BRECKE,

NORTHW. PASSENGER AGENT

119 & 121 SO. 3RD ST., - MINNEAPOLIS, MINN.

Der herfter nutildags blandt de literaturkyndige vistnok kun en mening om den kjendsgjerning, at det lille, halvt glemte Norge med Ibsen, Bjørnson og de noget mindre lys, der grupperede sig om dem, en Jonas Lie, en Alexander Kjelland, en Arne Garborg, naaede ikke blot høidepunktet af sin egen litterære udvikling, men en virkelig klassisk blomstring, der i mange stykker godt taaler sammenligning med de bedste frembringelser i græsk, fransk, engelsk og tysk aandsliv. Og den der havde den lykke at tilbringe sin barndom og ungdom midt oppe i denne intense litterære aktivitet, kunde vanskelig undgaa at faa et vist indtryk af arten af den specielle jordbund, i hvilken den groede, og en forstaaelse af de sociale og kulturelle betingelser, der maa ligge tilgrund for en hvilken som helst i sandhed stor litteratur.

Det er en gammel vel begrundet eriarung, at intet kan naa sin fulde høide og velfort, jaalønge det mangler den rette jordbund og de gunstigt mulige betingelser forøvrigt. Anvendt paa menneskelige forhold vil dette si, at et lidet fredeligt folk som Gjefmoerne ikke kan ventes at frembringe en Alexander

*) Foredrag holdt paa engelsk i Biblioteksforeningen, Washington, D. C.

den store eller en feltmarskalk Moltke, at en Andrew Carnegie ikke kan tænkes at opstaa i et land, der væsentlig lever af afbrug og sjøfart, og at store literære lys ikke har let for at je dagen i en nation, der endnu har hver nerve anspændt med frembringelsen af en ensidig materiel kultur.

Det bedste raad man derfor kan gi dem, der erkjender og beklager det faktum, at dette mægtige land endnu ikke kan opvise en førstierangs litteratur, og som søger at paaskynde dens komme med kunstige midler, er sikkerlig dette, at de bør være behjælpelige med at skabe en passende social jordbund for den. Og det er nu min private mening, at det særlig er det saakaldte svake kjønn som det her først og fremst kommer an paa.

Jeg husker levende fra mine egne skoledage i Norge, i hvilken ensidig literær retning vore længsler og drømme boltret sig, forstret av omgivelserne og næret av beundringen for vore store digteres jevnt voksende ry. En digters kald var det herligste i verden, og ingen anden virksomhed kunde paa nogen sæt og vis maale sig med det. Ikke blot vi gutter men ogsaa jentungerne forsøgte os i al hemmelighed som rimsmæde og var uhyre lykkelige over det første held med at faa **hjerter** til nogenlunde anstændig at rime paa **smerte**. Gjaldt det en smule beleiring av et ungt pikkehjerte, tryet man ikke som her til foruindable opvisninger av muskler og haardførhed og aandsnærværelse og mod paa „base-ball“ eller fodboldgrunden, eller til en officerstilling i etfiende kadet-korps. Længs tryggere var det at bli et skinnende skolelys, der ovenikjøbet kunde vise sønlige tegn paa en poetisk aare ved i ny og næ at sende eller vise den udkaarede smaa nette strofer om en hvis persons gule haar og blaa øine, en fremgangsmaate, der saavidt jeg forstaar det, endnu i vore dage kun vilde fremholde den hjerteligste foragt hos en ung hverdags amerikanerinde.

Den dybe ærbødighed for digtekunst og tænkning strækker

sig jo i Norden langt tilbage i tiden. Skalden var, som bekendt, et æret og vigtigt medlem af samfundet allerede i Harald Haariages og Karl den Stores dage. Han var ikke en blot og bar ordkunstner, der kunde lage smukke vers. Man begyndte nok allerede at se op til ham som en filosof og seer, som den av guderne særlig inspirerede, en mand, i hvem slægtens længsler fandt sit rene og faldigste udtryk. Og fuldt saa høit som den mandige Thor, herren over det knitrerende lyn og den rullende torden, stod jo den tankefulde, grublende Odin, der stedse ruget over gunders og menneskers skjæbne og ikke tof i betænkning at pantsætte sit ene øie forat kunne øse av Mimers visdomsbrudlende kilde.

Med lige traditioner i baggrunden og omgivet av en udpræget literært anlagt ungdom, der ovenikjøbet var paaveie til at vaagne til bevidsthed om, at der forestod en aandelig og politisk frigjorelseskamp for nationen, kan vi nu forstaa, hvorledes jordbunden ved midten af forrige aarhundrede maatte være den gunstigt mulige for et stor digterisk opsving, i hvilke der blev albuerum for mænd som Bjørn og Bjørnson. Der var gjæring og grotid i sindene. Charles Darwin lagde i disse aar grundvolden for sin epokegjørende udviklingslære, og særlig til Bjørns beslagtede analytisk-kritiske aand kom den som en aabenbaring. Snart vendte den vaakneste ungdom ikke blot i de skandinaviske lande men ogsaa i Tyskland sine øine særlig mod ham som den, der kanske var manden for at løse livets ny gaader, og de forlangte med Hilde i hans egen „Bygmester Solnes“ altid mere bestemt og paagaende, at han skulde vise dem det ny kongerige, som han havde talt om i sin „Keiser og Galisær.“ Hvilken spore et slikt krav maatte bli for hans produktion, trænger man ingen pekepind for at forstaa.

Men Henrik Bjørn, en sand kæmpe, saalænge det gjaldt at rydde den gamle mosgrodde grund, at paapeke raadenskraben

i de raadende sociale tilstande og mane i jorden de overtroens spørger, der havde lagt sig flamme om folks tanker og samvittighed, var dog ikke den fører, der kunde lede dem ind i det ny Canaan. Han havde ikke magt til at gi Hjilpe, den unge slægt, det kongerige, som han i ungdommens overmod halvt havde lovet. Deraf kom den patetiske resignation og tvivl i hans sidste aar. Havde hans evige hængen over skrivebordet langt borte fra det pulserende varmbloedige liv, som levedes, virkelig været møien verd? Hans ideer misforstodes, eller de var blit paa mode blandt en dagdriverklasse, med hvilke han kun havde ringe samspil. Sfinxens store gaade stod fremdeles der truende og uløst, og han følte sit blif jordunkles og sin fod svigte.

Henrik Ibsens i hans sidste dage, før alderdommen endelig jænket sit slør helt over hans engang saa mægtige skikkelige dannende og paa samme tid kritiske talent, hører kanske til en af de mest patetiske literære foreteelser, som historien har at opvise, mens hans store samtidige Bjørnstjerne Bjørnson i besiddelse av en uhyre legemlig og aandelig jævnførighed, en handlingens mand, der i dette land snarere vilde kommet til at konkurrere med Theodore Roosevelt end med yngende poeter, undgik denne dybe følelse av skuffet utilfredshed, selv om heller ikke han saa sig udvei til at skjenke de unge det ny evangelium, mod hvilke de strakte sine hænder.

Paa den i saa korte drag skitserede baggrund er det nu jeg skal forsøke at tegne et raakt billede af den digteriske virksomhed, der fulgte Ibsens og Bjørnsons glansperiode og af de mænd og kvinder, der nu traadte klarest frem i lampelyset. Som man kunde vente, bestod de i det store og hele paa den ene side av forfattere, der var fyldt av beundring og ærbødighed for de to store veteraner, og som tumlet med de samme filosofiske, religiøse og æstetiske problemer, og paa den anden side af en delvis fjendtlighindet gruppe, der havde lidt under den skygge,

som hine to berømte navne havde kastet over deres vei, og nu stod færdige til at slaa ind paa helt ny baner.

Ibsens, og i de senere aar ogsaa Bjørnsons verker, havde som vi vet i stor udstrækning bejæftiget sig med de sociale, religiøse og filosofiske spøragsmaal, der var oppe i tiden. De tilhørte med saa undtagelser den saakaldte problemdigtning. De gif ikke blot ut paa at tegne karakterer eller utmale situationer og karakteristiske samfundstilstande. Under overfladen skjulte sig som regel en eller anden reformatorisk tendens, et filosofisk syn paa livet, eller en symbolisk mening, der talte til læserens eller tilhørers intellektuelle evne i egenkap af samfundsborger og udviklingsdygtigt menneske.

Den ny fjendtlige retning optog da som en følge heraf slagordet: Kunst for kunstens egen skyld, uten b hensyn til den ene eller anden side. Dens bannerførere var sikkerlig ubestridt Arnt Samson og Gunnar Heiberg. Den første, som jeg i sin tid havde den fornøielse at kjende personlig, tilhørte idethale den robuste aktive Bjørnsonstype og havde som en følge heraf kun liden samspil med den analyserende og grublende Ibsen, til hvem han ganske rigtig meget snart traadte i direkte oppositionsforhold. Han drog endog ut paa en foredragsreise for at gjøre ryddigt bord paa Parnasset og viste jærlig kolossal mangel paa forståelse av Ibsens dramatiske storhed, idet han angrep hans symbolismen og endog gif sig til at paastaa at Peer Gynt, Dr. Stockmans og Hedda Gabler uødelige skaber manglet evne til karaktertegning.

Jeg havde for ca. 25 aar siden den tvivlsomme fornøielse at lytte til hans Ibsenforedrag i Kristiania, og huier endnu hvilket pinligt indtryk det gjorde paa mange av os at se den graauende digter paa første bænk, taalmodig, skjønt øienynlig pinlig berørt, lytte til den forståelsesløse og ubehøvlede kritik, som kjæmpearen Samson med vældig røst påset ut over hans

hode. Han havde høflig modtat en billet, som foredragsholderen havde tilsendt ham personlig, og skulde efterpaa ha udtalt sig mindre smigrende om norsk dannelse og takt.

Amut Samjun staar imidlertid idag utvivlsomt i allerførste række blandt norske forfattere, og hans fortællinger og skuespil hører blandt de mest populære ogsaa i store literære kredse i Tyskland og Rusland. Hans evne til at behandle sproget og tumle med ny flaaende ord og vendinger er ganske usædvanlige, og hans springende indbildningskraft formaar som regel at holde læseren iaande. Hans vistnok betydeligste roman Pan er en hymne til den storflagne nordenslandske natur, i hvis omgivelser han tilbragte sin barndom. Den ligger imidlertid i mine øine, som saamange af hans arbejder, ved en paatagelig mangel paa evne til plastisk karaktertegnning, særlig for bipersonernes vedkommende, og en hævdning af etiske idealer, der ikke har bestaaet og neppe vil bestaa historiens strenge dom.

Han tilhører i filosofisk henseende, eller har tilhørt den lille menighed, der i sin tid modtog et varigt indtryk af den rasende berørelse og billedstormer Friedrich Nietzsche, der lagde frøen om det ny overmenneske, som engang skal fortrænge den slæpets slægt, til hvilke vi selv uheldigvis hører. Fra et strengt udviklingsstandpunkt, er der neppe noget at indvende mod dette haab; men de fleste vil vistnok bede Gud bevare sig for den specielle type af arten, som Nietzsche søgte at fremtrylle. Og hos saamange af hans efterplærere, blev hans ideer ovenikjøbet paa det jørgeligste forvokset til en blot og bar undskyldning for at gi sig sine egne selviste lyster ivold og kaste den gamle moral paa baaten, under det velkomne paaskud, at de selv var noget af et overmenneske.

Samjun har som bekendt tilbragt et par aars tid herover og var blandt andet sporvognskusk i Chicago, i hvilken egenkab hans røslige skikkelse utvivlsomt vakte opsig. Han havde

imidlertid hodet for fuldt af andre tanker til at holde fangen de intrikate gatenavne paa vestsiden av byen, og efter at ha væltet et tilstrækkelig antal av den vindige stads beboere av paa det gale hjørne sit han summarisk affjed paa graat papir. Efter hjemkomsten leverte han som tak for sit „Fra Amerikas aandsliv," den frisknyragtigste kritik over den ny verden, som kanske nogeninde har seet lyset. Hans mangel paa solide kundskaber røbet sig paa hver side, men bogen var trods alt skrevet med talent, og den dækket fløgtig for gamle og indædte fordomme i de nordiske lande.

Forfatteren nægtet under læsernes bifald, at man i de Forenede Stater bejad en aandskultur som var verd at nævne. Han havde ikke seet noe klima herover.

Samjun tør vistnok siges at ha skabt skole i den nyere norske litteratur. Hans omhyggelige sprogbehandling har med rette vakt beundring, og hans hang til at beskæftige sig med raringer og besynderlige karakterer, i forbindelse med hans fandenivoldste ligegladhed, naar det gjelder nedarvede vedtægter paa de forskjellige omraader, ikke mindst de literære, har jifferlig paavirket yngre kollegaer, saaledes Andreas Haukland, forfatter av Ol-Jørgen, Johan Falkberget, hvis specielle omraade er grubearbejderen, og den lyriske forfatter Herman Wildenvey, der ligeledes har afslagt en snartur i de Forenede Stater og vakte en hel opmærksomhed ved sit første bind digte. I de nordiske lande vækker nemlig endnu et bind klingende vers mere staaher i aviserne end en ny opfindelse, den være sig aldrig saa samfundsgavnlig.

Ved siden av sine romaner har Samjun som bekendt skrevet en række skuespil, der vidner om ikke ringe teknisk færdighed, men ogsaa om hans mangel paa evne til at leve sig ind i sine karakterer paa Bensen vis og udforme dem til levende, helstøbte væsener. Han har i dem tildels gaaet løs paa den nedarvede

kultus af alderdommen, der endnu breder sig adskillig formeget i det gamle Europa til hemmelse af den ungdom, der presser paa med ny gjærende kræfter. Herover, hvor den modsatte ensidighed er tilbøielig til at gjøre ugagn, vil imidlertid findige menneſker blot ønske, at denne bevægelse ikke maa ha mer end paaselig fremgang. Hvor man ophører at vise hedsynsfuldhed mod de ældre, ligger veien aapen til tøilesløshed og raaskap. Og mod det maal turde det ikke være umagen verd at stevne.

Altidig begabet, som han er, var det naturligt at Hamjun ikke fik fred, før han havde forjagt sig med et ſideſtykke til Ibsens berømte dramatiske digte: Brand og Peer Gynt. Resultatet var et otte akts drama, Munken Bendt, i vers der til dels maales sig med forbilledet, men som forøvrigt vistnok nu almindelig indrømmes at staa langt tilbage for hine klassiske storverker. Emnet kjender vi allerede fra Jobs bok: Det forurettede menneſkefryp, der i trods kalder ſabningens herre til regnskap for den elendige maade, paa hvilke han stiller og styrer nede paa jorden. Stykket kan ikke frakjendes enkelte glimrende detaljer, men det lider under mangel paa psykologisk udvikling, og grei, klar karaktertegnning, og det ſkjæmmes af talrige ſmagløse, delvis puerile indfald. Det er overflødigt at bemærke, at heltens resignation, idet han forlader denne vanstyrede flode, er af en anden art en ſalig Jobs. Et opløst menneſkes vigtigste indvending er, at enhver rajen mod den etablerede verdensorden i vort videnskabelige aarhundrede er ligeſaa henſigtsløs, som den virker forældet. Heller ikke duperes vi ſynderlig ved at se Munken Bendt underſkrive det kjendte paradoks at

„Vort maal er at lære at frihed og trang,
At ungdom og ælde, at væde og tørre,

At godhed og ondskab, at lys og mørke
Er alt værdier af lige rang.“

Som historisk tidsſchildring fra midten af 18de aarhundrede er stykket ſikkerlig helt upaalideligt. For en ſlig opgave manglende forfatteren ſienſynlig de vigtigste forudſætninger. Det virker anſtrengt og umodent trods de ofteſt herligt ſlommende vers. Kun den jørgeligste begrepsforvirring kan iſtemme den ſvulſtige ros, som jeg blandt andet erindrer en ung norsk dame rev av sig ved dets fremkomſt, og det paa „Peer Gynts“ bekoſtning.

Vi andre fortjætter uanſægtet med at foretrække lyset for mørket, godhed for ondskaben og Ibsens to meſterverker for Hamjuns markverf. Men som et vidnesbyrd om en talentfuld forfatters aandelige og moralske beſtretning paa et viſt trin af hans udvikling er „Munken Bendt“ ſikkerlig av betydelig intereſje. Mens Hamjun, som en ſølge af ſit eget grundforſjellige temperament, aldrig kunde forliges med Ibsen eller maale dybden af hans talent, udfaa Gunnar Heiberg sig af lignende grunde Vjørnſon som maal for ſine pile og gjorde ham til helten i et af ſine første ſkueſpil „Kong Midas.“ I dette ſtykke udtaltes iſølge Carl Nærup „for første gang den yngre ſlægts proteſt mod det rodløse ide-ſværmeri, det tomme moralpræf og den almueagtige ſpidsborgelighed, hvori ottiaarenes høitflyvende idealisme holdt paa at løpe ud.“

Heiberg er en ſlittig og brilliant journaliſt ſaa hans literære produktion er blit av mindre omfang. Han har ſkrevet nogle ſkueſpil med afgjort politiſk tendens under paavieſelig paavirkning af Ibsens første ſamfundsdramaer: „Tante Ulrikke,“ der behandler den unge ſocialiſtiſke bevægelse i Norges hovedstad, „Folkeraadet,“ en bitter ſatire over levebrøds-politikken, og „Jeg vil værges mit land,“ et ſikkerlig enſidigt

angreb paa de mænd, der i 1905 for første gang i historien uden blodsudgydelse lodjet en mindre nation ud af en statsretslig union med en større og mægtigere Nabo. Ingen av disse stykker kan i dybde og kraft for ikke at tale om plastisk karaktertegnning maale sig med Læremesterens „Samfundets støtter“ eller „En Følgefjende.“

Hans bedste skuespil er imidlertid vistnok „Fjærlighedens tragedie,“ der baade byder paa klar karaktertegnning og en dybtgaaende analyse av menneskelige stemninger. Seltindens frugtlose kamp for at vække tillive igjen sin mands henjængende fjærlighed er tegnet med ujedvanlig styrke, og paavisninger af elskoven som en i sit inderste væsen ødelæggende magt, der kun altfor ofte nægter at stille sig i det sociale fremfridts og den menneskelige lykses tjeneste, er udført med en skarpsindighed, der vistnok ikke har mange sidestykker i verdensliteraturen. Heiberg er endnu en forholdsvis ung mand, og man kan sikkerlig i fremtiden vente sig værdifulde ting fra hans skarpe pen.

Den forrige periodes store forfattere havde som regel begyndt som romantikere; men havde meget snart gennem en søkende og tvivlende periode arbeidet sig frem til avgjort realisme, med frygtløs diskussion af de spørgsmaal, der var oppe i tiden, eller endog til tendensløse studier af den menneskelige karakter. Hertil kom saa for Bjergens vedkommende i hans sidste aar en dyb og grublende, men neppe altid lykkelig symbolisme. Ingen av dem ifridtet helt over i den Zola'ske naturalisme med dens langtrukne, detaljerede udmaling av det smudsige, det syge og det lastefulde. Naar de engang imellem steg til samfundets bærmere, da skede det, som Bjergen stolt forsvaret sig, for at hjælpe nogen op af mudret, og ikke af lyst til selv at vælte sig der.

Den sande naturalisme naaede dog ogsaa Norge og det al-

lerede i ottiaarene, med Hans Jægers „Fra Kristianiabohe-men.“ Den blev konfiskeret af regjeringen, men bevægelsen døde ikke dermed ud, og dens bedste repræsentant blev merkkelig nok en høit dannet kvinde, nemlig fru Amalie Skram, der i en række fortællinger, „Sjur Gabriel,“ „To venner,“ o. s. v. tok op til behandling de laveste lag i sin fødeby Bergen. Hun ifilte sig fra den vanskelige opgave med stort talent, undgik retningens værste udvefster, og har sikkerlig havt ikke ringe indflydelse paa den sociale reformlovgivning i de senere aars Norge.

Endog den i virkeligheden dybt religiøst anlagte Arne Garborg, den største kraft i arbeidet for et renset nationalt norsk sprog, jognet for en kort stund til den naturalistiske menighed, og laget et noksaa udpræget eksemplar av arten, nemlig fortællingen „Manfolk.“ Skolen blev dog snart fortrængt av de saakaldte defadenter, hvis formel var indgaaende sjæleanalyse af samfundets og vanslægtede børn uten anvendelse af det vidtløftige Zola'ske eksperimentale apparat.

En ægte repræsentant af den sidste retning var Gabriel Rinne, hvis sidste roman „I afgrunden,“ tilstrækkelig karakteriseres af dens titel. Lidt senere optraadte Trygve Underjen, der i sin fortælling „Fra Kancelliraadens dage“ og end mere udpræget i „Mod kvæld“ leverede intense studier af defadente karakterer, indenfor en interessant ramme av en vis ikke meget fjern tidsperiode. Den første er henlagt til en egn ved Njosen og maler et tidsbillede fra dansketidens sidste dage, der virker troværdigt som Troels Lunds historiske forfatterstab. I den anden har han, for at benytte Carl Nærups ord „villet naa ind til de uoprindelige menneskelige følelser og sindsbevægelser. . . de angst- og skræksnyer af en opfremt fantasi, som har skabt alle guder.“ Seltan, Erik Solf, er en grublende vækling, der bærer paa arvede spirer til mild sindsfygdom.

Beslægtet med denne retning, men stærkere lyrisk anstrøgen, var den nylig afdøde begavede grubler Thomas Krag, forfatter til „Jon Græff,“ „Ada Wilde,“ „Gunnar Skjeld“ og andre fortællinger, hvis sceneri i almindelighed henlagdes til yndlandet. Krag's vigtigste kjendetegn er en dyb medfølelse med de ensomme og ulykkelige individer, forseilede sjæbner, der væsentlig paa grund af omstændighedernes ugunst ikke naaede frem til en harmonisk livsudfoldelse. Som det heder i „Gunnar Skjeld:“ „Jeg vil se de hjemløse og de fredløse. Jeg vil lytte til al den uro, som findes i natten. Jeg vil stirre ind i de taujes blif, jeg vil liiste efter de forladte, og jeg vil opsjøke de navnløse.“ Hans arbejde rummer megen livsvisdom og byder paa spredte partier af stor skjønhed og kunst, men som helhed var de sjelden i stand til at slaa den sterke flo i læjerens fantasi, der virkelig uimærker de virkelig store fortællere, og han døde uden at ha skjænket sine mange venner et verk, der bragte al kritik til at forstumme.

Den i mange maater betydeligste kunstner blandt det efterklassiske kuld er sikkerlig Hans Kinck, der da ogsaa nylig opnaaede den officielle anerkjendelse, der ligger i en digtergæge. Han har leveret en række realistiske fortællinger, skrevne med umiskjendelig talent, men idethele med en ligegyldighed for de gjængse formler og regler og i en overlæsset delvis uklar stil, der nærmest gjorde dem til en lukket bog for det store publikum. Senere vendte han sig til det verifiserede drama med emner fra den italienske renaissance, og i „Agilulf den Wijs,“ „Den sidste gjest“ (den handler om den tøilesløse aresifjænder Pietro Arefino) og „Bryllupet i Genoa“ har han malet en række livsfulde situationer og karakterer i et sprog, der ofte minder om Shakespeare og Byron, billedrigt og flammende som deres, af og til stønnende under den samme overlæsselse. De handler alle om fjærlighedens tragedie under jønsvinkel av

den modne mand, mens Gunnar Heiberg, som vi saa, optog spørgsmaalet med henblik paa den modne kvinde.

J henjyn paa sprogets kraft og et mandigt jyn paa livet minder Kinck i høi grad om Rudyard Kipling og Jack London, og han eier en overflødig skapende fantasi som ingen anden af sine nordiske samtidsge, maasse med undtagelse af Knut Hamsun, hvem han langt overgaar i moden afklaret kultur og viftnof ogsaa i ethist likevækt. Hvilket sidste forøvrigt ikke indebarer nogen overvættes sterk ros.

Efter at ha vift sig som den store mester i verififikationens kunst, vendte Jbjen sig, som vi ved, senere til den som han jagde, langt vanskeligere kunst at digte i jevnt virkelighedsprog, og en god stund saa det i Norge ud, som om den bundne stil for alle tider var bleven henvift til det antikvariske rustkammer. J begyndelsen af nittiaarene overrasket imidlertid en ung student, Wilhelm Krag, en bror af førnævnte Thomas Krag, den læsende verden med et lidet jordrengsløst bind digte, der vakte betydelig opmærksomhed. De mindet om en vijs blød, næsten kvindelig sentimentalitet, og resigneret melankoli, der hos voksne mænd nærmest fremkaldte et smil, men deres sproglige, rymisse formfuldhed var .saa stor, at den der engang indlod sig med dem, vanskelig kunde bli dem kvit. De jyntes at pege i retning av en fornyelse av den romantiske skole, der allerede havde sat sait jød under bord i Frankrig. Disse julemerker slog dog nærmest fejl, thi efterat ha leveret et nyt bind digte og et verificeret eventyr, „Bejter i Blaaafjeldet,“ vendte han sig mod romanen og slog der ind paa veie, der neppe kan betegnes som nyromantiske, om der end fandtes visse berøringspunkter.

Senere digtsamlinger har vedligeholdt hans ry som en verjets mester og flere af hans ny jange anslaar en mandig

tone, der var fremmed for hans debutarbeide. Et lyrisk drama „Livet en leg“ regnes af enkelte for hans betydeligste verk.

En anden mester i behandlingen av den bundne stil er Nils Collett Vogt, hvis første versamling i virkeligheden allerede udkom i 1887, eller fire aar før Wilhelm Krag's. Tiden var endnu ikke moden for den vare, og den vakte kun liden opmærksomhed. Hans følgende samlinger „Fra vaar til høst,“ 1894, og „Musik og vaar,“ 1896, omfattede nogle af de malmfuldeste vers, der er skrevne i det norske sprog. Jeg husker særlig hans prægtige dybsindige hilsen til Henrik Ibsen, skreven som prolog til en festforestilling. Man har sammenlignet ham med Byron og Swinburne og med Henrik Wergeland. Som menneske betragtet synes han, som der er blit sagt, at være en mærkelig blanding af den trodsige idealist, der stormer selve himmelens porte og den upraktiske selvbeskuer, der drives værgeløst nedad de tilfældige stemningers rislende elv, paa bunden af sin hjæl evig rastløs og utilfreds. Hans saa fortællinger lider av mangel paa objektivitet og helstøbt komposition.

I en klasse for sig selv staar den række forfattere, der direkte udspringer af den norske bondestand, har viet alle sine kræfter til nyreisningen af et norsk maal paa helt national grund. Bevægelsens første ledere, Masen, Vinje og Garborg var Ibsens og Bjørnsons samtidige, men de efterfulgtes, af en række begavede entusiastter, der ofte har ydet det udmerkede i et sprog, der som Chancers engelsk først maatte meiles ut av en række dialekter, under det frugtbare korrektiv av den rike oldnorske literatur. Disse forfattere har gjennemgaaende optat til behandling emner fra de forskjellige strøg av det vidtstrakte land, hvor de hørte hjemme, en sand guldgrube for, hvad man passende kunde kalde den ethniske roman. De mennesker, de skildret, kan se tilbage paa en stedegen udvikling av sin æt, der dreier sig om kanske 400 aar, et tidsrum i hvilke bygd

havde ligget halvt afstængt fra bygd, kun ringe paavirket av en oftest forstaaelsesløs embedsstand, der talte et andet sprog og i lange tider i stor udstrækning tilhørte en anden nation.

Mænd som Vetle Bislie, Hans Seland, og fremfor alle Jens Tvedt, der nylig sit digtergave, har git os en række, delvis udmerkede fortællinger, der sikkerlig maler landens liv i egtere farver, end man før deres tid var vant til. Den ethniske novelle har forøvrigt fundet fremragende dyrkere i andre samtidige, der anvender et sterkt norskfarvet rigsmaal, særlig Hans Maurud og Jacob V. Bull. Det ny maal kan allerede rose sig av en lyrisk produktion, der ofte stiller prosaer i skyggen. Per Sivle skrev malmfulde vers, der taaler sammenligning med de bedste i nogen literatur, og Anders Hovden naar stykkevis op i samme høide. Sammen med Masens, Vinjes og Garborgs digte udgjør de en skat, der spaar godt for det sprogs endelige seier, som de har hjulpet mægtig til at skape og gjøre kjendt og kjært.

Men hensigt har jeg gjemt tilslut en række forfattere, der har vist en afgjort tendens til at bryte med realismen og de andre skoler, som vi hidtil har omtalt, forat vende tilbage til en fornyet idealisme, der atter tør spile sin vinge i fantasiens lustige blaa, og skildre karakterer og tilstande, som de burde være, vinkende banner for den stakkars kjæmpende menneskehed.

Henrik Ibsens verker særlig i hans yngre aar var som vi ved paa ingen maade blottet for idealfikkelsjer. Vi behøver blot at peke paa dronning Margarete i „Kongsømmene,“ Agnes i „Brand,“ Solweig i „Peer Gynt“ og en skikkelse som Dr. Stockman i „En Folkefiende.“ Og i de sidste aar af sit liv drømte han øienynlig om ny forsøk i denne retning, idet han i sin „Bygmester“ talte om at bygge for menneskene jevne hjem, med himmelstraalende taarn paa taget. Og den optimistiske Bjørnson havde naturligvis skapt flere mønsterfikkelsjer, der øvet be-

tydelig tiltrækning paa den yngre slægt. Dog deres bedste tid stod jo idethele i den nøgterne realismes tegn.

Men den jamme, dybt menneskelige trang til udvikling og forandring, der gjør fjoraarets deiligste hat og kaape til en rædsel og et fuglefræmsel idag, holder ogjaa stik for digtningens vedkommende. Sjuleet havde atter svinget sig rundt, og det læsende publikum var i snart sagt alle lande paany fær-digt til at spidje ørene til idealets loffende lurlef.

Den første norske forfatter, der slog paa de ny strenge, var som sig hør og hør en kvinde, frk. Alvida Prydz, der i en av sine tidligste verker, „Gunvor Thorsdatter til Herø," 1896, skapte en udpræget idealistisk skikkelse, begavet, uafhængig, stærk og dog paa samme tid fyldt med øm sympati for alt levende, en vinkende haane for sine kjæmpende medsjøstre. Forfatterindens senere verker holdt ikke maal med stolt „Gunvor," men andre skribenter bar tonen videre, saaledes har Bernt Lie, en nevø af Jonas Lie, i sin „Silde," „Søster Judith" og andre, fremdeles Johan Bojer særlig i „Moder Lea," en fortælling, og i skuepillet „Brutus", endvidere Dikken Zwillgmeier med den prægtige fortælling „Emerentze," og endelig den begavede lyriker, novellist og dramatiker Gabriel Scott, hvis „Camilla Dyring" og end mere udpræget „De tre Lindetræer" er skilt med elve og dybe dale fra de naturalistiske defadenter og realisti-ske skoler.

„Der kom engang tre unge piger langs veien. De hadde været til fest langt borte, de hadde hvite kjoler og blomster i haaret. Den ene var brun, den anden var blond — den tredje, hun danset foran i tussmørket. Da fløi et stjernesud henover fletten.

— Na se, ja hun som danset — se stjernen, som flyr der borte!

De stød dørgende stille alle tre.

Nu sluffet den, ja den brune. — Ja, nu sluffet den, ja den blonde. — Ja, ja hun, som danset — men jeg ønsket mig noget, jeg!

Da slog den brune øiet ned og lette med spidjen af skoens i græsset; men den blonde saa op, og hendes mund var saa fin og hendes stemme saa blød:

„Det gjorde jeg ogjaa."

Saaledes begynder historien om „De tre Lindetræer." (1907). Baade den brune og den blonde og hun som danset foran i tussmørket over fletten udenfor den gamle avglemte tyske smaaby holder av den jamme sterke unge mekaniker, som de er vokset op sammen, og han, ja han gjetter sandheden og holder af den alle. Og likefjer kornskurjesten, da han som den udvalgte fonge vilde bli nødt til at udse sin dronning, da stanjer han op foran et problem, der tar magten fra ham. Ikke ved han, hvem han holder mest af, og ikke mener han at gjøre de to ulykkelige, som han i tilfælde maatte slaa vrag paa, saa hugger han knuden over ved at svømme for langt ud i den ris-lende elv og søke løsningen i døden.

Vaniskelig at henføre til nogen bestemt skole er en ung dame Sigrid Undset, hvis to fortællinger „Bigaljøt og Bigdis" og „Jenny," har vakt usædvanlig oppsigt paa grund af en fjelden klar og dybtgaaende analyse af to typiske kvindeskikkelser. Særlig den sidste er et merkelig karakterstud, der gir os et sterkt indtryk af, at den saakaldte skabningens herre kanske aldrig har formaaet at gi mer end en svak skygge af det „evigt kvindelige," tiltrods for en Shakespeare, en Goethe og en Biblen, Selv maa hun og vil nok med tiden løfte fløret, idet hun samtidi-g yder, som vi saar haape, vægtige bidrag til løsningen af det „evigt mandlige," og klart og tydelig læser os tektens ord.

Kaster vi nu et tilbakeblik over den vei vi har vandret, tør vi vel si at den yngre slægt har læst nogle blade i livets og

naturens vanskelige bog. Den har blandt andet kanskje lært at indse, at grunden til saamangen en blegnet tilværelse, saamangt et knækket haab desværre ofte er at søge dybere end i en bakvendt samfundsordning. Formelen for menneskers lykke er ikke jaa simpelt og liketil som de gamle samfundsreformere, en Zola, en Ibsen, en Bjørnson, en Kjelland, en Tolstoy ofte kan synes at ha troet. Der skal noget mere til end en torpedo under samfundsarfen. Lykkens varmeste kilde sprudler, som der er blit sagt, sikkerlig indeni os, og en vakker dag kan den ligge der tør og fattig trods al ydre velvære. Vi er, som Ibsen jaa stærkt fremhævet i sine sidste verker i høi grad underlagt forvandlingens lov, og selv naar en af grundbetingelserne for sand menneskelykke er tilstede, den at to hjerter mødes i fuld gjenfærdig sympati og forståelse, har man kun liden sikkerhed for tilstandens varighed. Deraf hinc tragedier, for hvilke ingen social utopi nogensinde vil skaffe et patent botemiddel.

Den ny generation af norske forfattere er i lighed med den foregaaende i høi grad demokratiske, hvad man maatte vente i et land, hvor adelen blev ophævet allerede i begyndelsen af forrige aarhundrede. Man leter i deres bøger forgjæves efter hertuger og hertuginde, prinser og prinsesser. Det har lykkedes disse forfattere at fange læsernes interesse for jævne ubetitlede folk, der som regel endog er kun passelig udrustede med denne verdens mamon. I deres bøger referer ikke de unge at indse den dumme opfatning, at det saakaldte blaa blod nødvendigvis er renere, bedre og ædlere end deres egen fars og mors. Ingen norsk ungdom behøver at gaa paa jagt til England, Frankrige eller Italien, fordi hun var opslasket paa literære drivhusprodukter, i hvilke betitlede personer udgjorde den eneste samfundsklasse, der fandtes værdig til at spille helterollen. Hun har forøvrigt heldigvis som regel en fuldgyltig

undfyldning: Hun vilde ikke kunne gjøre udvei til de nødvendige grunner.

Det maa indrømmes, at vor hastige overfugt ikke har kunnet fremdra en eneste forfatter eller forfatterinde, der holder maal med Ibsen og Bjørnson. Vi har ikke truffet nogen, der eiet deres vældige plastiske, skikkelsesdannede fantasi, og ingen har ført os ind i det af Ibsen skintede tredje rige, der skulde sammensvejses af de bedste elementer i Græsk kultur, den kristelige overbevisning og vor moderne videnskabelige viden. Men vi har fundet en række mænd og kvinder, der dog har været inspirerede af højere idealer end det at lage lønsom underholdning for lediggængere. De har som regel talt frihedens sag, hver ny slægts ret til at udvikle sig mest mulig ubemædet af forludte traditioner og forældede fordomme, de har efter evne tumlet med det store spørgsmaal: Hvorfra kommer vi, hvad er vi, hvor bærer det hen? De har endnu ikke kastet paa baafen den gamle nordiske opfatning av digteren som jeer og aandelig leder, og en sjelden fugl blandt dem turde, om anledningen havde været der, ikke ha betænkt sig paa at pantfætte sit ene øie for en drif av Mimers sprudlende visdomskilde. Og om ikke alle julemerker slaar fejl vil Norge endnu gaa en stor literær nystabning imøde. Thi det unge nynorske sprog har fremdeles tilgode den blomstring og frugt, som saamange av de andre maalfører allerede har lagt bak sig.

Sjem til Norge.

Første aabne brev fra sekretæren i American-Scandinavian Foundation.

Dette er Norges jubilæumsaar. Følge de opgaver vi har modtat, vil mellem 100,000 og 200,000 norske amerikanere besøge deres fædrenejem i anledning af jubilæumsudstillingen.

gen. Allerede ifjor sommer, da sekretæren i American-Scandinavian Foundation havde den fornøjelse at besøge Kristiania, kunde man se, hvorledes forberedelserne ifred raftt fremad; bækkene i den gamle Frogner park blev forvandlede til vakre jmaa indsjøer, og det udshyttede Norges hus blev indrettet for de norske amerikaneres behov. I dette hus vil Foundation ha en repræsentant.

Hvorfor er Foundation interessert i denne bevægelse, „Sjem til Norge?“ Foundation har sin selvstændige virksomhed, som ikke paa nogen maade gaar i veien for Nordmandsforbundet eller andre fædrelandskjærlige foreninger. Dens maal er vistnok, ligesom disse, at „knytte baand“ og at „bygge bro,“ men den søger at naa dette maal ene og alene ved opdragende eller kulturelle midler. Den indbefatter ikke alene de norske, men tre andre nationer tillige. Den søger ikke alene at bevare det norske sprog og den norske kultur for folk af norsk herkomst, men ogsaa at sprede kjendskab til dem blandt andre folkeslag over hele Amerika. Men ikke nok dermed. Foundation har endnu et videre maal, nemlig at hjælpe vore venner i Norge til en dybere, mere sympatisk forstaaelse af det bedste i amerikanske idealer og institutioner. Med dette maal for øie er der i Norge allerede tat indledende skridt til dannelse af en stærk forening, som kan samarbejde med Foundation.

Foundation har allerede udrettet ikke lidet i det forløbne aar, siden de af Niels Poulsen testamenterede midler blev overgitt i bestyrelsens hænder. Disse midler, som beløber sig til noget over \$500,000, forvaltes af United States Trust Company i New York, og fondets regnskaber føres af Arthur Young & Company. Renterne har været anvendt til vedligeholdelse af et kulturelt bureau, til uddelingen af rejsestipendier, og som garantifond for American-Scandinavian Review, Scandinavian Classics (oversættelser af skandinaviske værker) og Scan-

dinavian Monographs (afhandlinger over skandinaviske emner). Review har tilbagelagt et meget lovende begyndelsesaar. Den har blandt andet hat artikler af saadanne fremragende nordmænd som Roald Amundsen, Samuel Eyde, G. M. Bryde og J. Nilsen Laurvik, og disse artikler har været gjengit i vid udstrækning af amerikanske blade og tidskrifter. Den første Scandinavian Monograph, en beretning om de gamle nordmænds Vinlandsrejser af professor William Hovgaard, er nu færdig til at gaa i trykken, og to bind oversættelser vil udkomme i aarets løb.

Foundation modtar stadig opfordringer om at arrangere en udveksling af professorer mellem amerikanske og skandinaviske universiteter. En saadan udveksling vil dog neppe bli paabegyndt, før Foundation modtar direkte opfordring fra de tre regjeringer og fra de angjældende universiteter. Den vil ogsaa formodentlig kræve et øget fond, hvis ikke de midler Foundation nu raader over skal splittes paa for mange gjøremaal.

Da Foundation blev grundlagt, var der i mange kredse en jølelse af, at dens virksomhed burde indskrænkes til uddelingen af stipendier. At dette ikke har været Niels Poulsens hensigt, kan enhver let overbevise sig om ved at læse Foundations konstitution, som blev vedtat i Poulsens levetid og med hans samtykke. I denne lægges den bredest mulige grundvold for fremtidig bygning.

Der rejste sig ogsaa snart krav paa støtte for større foretagender. Det første af disse var den skandinaviske kunstudstilling, som blev arrangeret af American-Scandinavian Society, og hvortil Foundation bidrog \$5,000, mens de øvrige udgifter væsentlig blev bestridt af Society's præsjident, hr. arkitekt John A. Gade. Andre foreninger og enkeltmænd i forskjellige dele af landet, hvor nordboer er talrige, har ogsaa fra

tid til anden anmodet Foundation om at ta ledelsen i kulturelle foretagender af national rækkevidde. For at imødefomme disse krav har Foundations bestyrelse i sit møde den 1ste November, 1913, vedtat at indbyde alle personer og foreninger, som interesserer sig for dens virksomhed til at slutte sig til den som „Associates.“ Den aarlige kontingent er bare \$1.00 om aaret, og man modtar da Foundations organ, American-Scandinavian Review. Der er ogsaa anledning for dem, som ønsker videre at støtte bevægelsen, til at yde en større kontingent og tillige modta de bøger, som udgives af Foundation.

Review er netop udkommet med et vakkert udstyret „Home to Norway“ nummer. De, som ønsker at bli „Associates“ og saaledes modta Review, bør straks skrive til Foundations kontor.

Ørbødigst,

Henry Goddard Leach,

sekretær.

25 West 45th Street, New York.

Norsk folkemuseum, forbereder sig til 1914.

Stortingsjalen fra 1814 aabnes. — Kulturhistorisk 100 aars udstilling. — Et portrætgalleri av Norges høvdinge i det 19de aarhundrede.

Folkemuseet er kjendt over hele Norges land for sine store og interessante samlinger av gamle ting. De gamle stuer med sit enkle indbo, de store museumsbygninger med hele rækker av interiører fra alle tidsaldrer er vel egnet til at gi os en klar forestilling om kulturens udvikling i Norge. Men museet har ogsaa sine specielle attraktioner i jubilæumsaaret. Først og fremst er det den ærværdige gamle stortingsjal fra 1814, som er flyttet ut til Bygdø og nu indebygget i museets nye hus. Næst til stortingsjalen støder et par rum med interiører fra

norske hjem omkring 1814. I tilslutning til rummene fra 1814 kommer en særskilt kulturhistorisk udstilling, som arrangeres i anledning jubilæumsaaret 1914. Denne udstilling vil gi os billedet av norske hjem fra 1830 aarene, firti aarene og videre opover helt til vor tid. Vi vil av denne udstilling se de forskjellige smagsretninger, som har gjort sig gjældende ved vore hjems udstyr. Der har været mange slags maater at udstyre hjemmene paa i de forløbne 100 aar, og udstillingen vil medta baade hvad der er skabt av den rigtig gode smag og hvad der er fremkommet av mindre god smag. Paa den vis blir udstillingen baade lærerik og underholdende.

I en egen stor sal arrangerer museet en portrætudstilling, som skal omfatte billeder av vore mest fremtrædende avdøde høvdinge fra 1814—1914. Det blir alle dem som har tat store løst for at bringe Norge fremad, enten det er paa det økonomiske eller politiske omraade, paa videnskabens eller kunstens felter. I tilknytning til denne portrætudstilling kommer museet saa til at utgi en liten bok om dem der har gaaet i spidsen i vort lands utvikling.

I det hele taget er der ikke tvil om, at Norsk folkemuseum i 1914 mere end nogenjinde blir et sted, hvor man ikke alene kan søke adspredelse, men ogsaa høste megen og god kundskab om vort folk og dets kultur til de forskjellige tider.

Kristiania 28de januar 1914.

Cirik Samner.

Den 17de Mai 1914.

Af D. D. G.

Mel.: Hør brødre jaalænge som Dovrefjeld staar.

Eller: I rykandes uvær og slykande vind.

Der lyder et hærraab saa viden om land
Til norfjædt og fribaaren kvinde og mand,
Som bygger i Vinland det gode:

Gver høvding han jamle sin fylking saa god
Saa alle som stammer fra Norrøna rod
Kan blive forjamlet tilhobe.

Skvad er det, det gjælder? Har fiender gram
Som jordum gjort strandhug med mord og med brand
Dg hjemstøgt vort Norrigs hjerger?
Saa at hendes sønner fra fjernt og fra nær
Nu fylker sig sammen og danner en hær,
Sin moder i nøden at væрге?

Nei, nei! det er fredens og jubelens aar,
Bort fædreland mindes sin gryende vaar
Paa Eidsvold, et sekel tilbage.
Da grunden blev ryddet og grundvolden lagt
Til frihedens lykke og voksende magt,
Til fredens og fremskridtets dage.

Se, derfor er nordmænd i vesterland her,
Nu komne tilfammen — en jublende hær
For glæden med moder at nyde.
Dg miedens de glæder sig, bringer de frem
En tak til den moder som avlede dem,
Dg gav dem en arv som kan pryde.

De takker for kraften i jensestærk arm,
For vikingemodet i higende barm,
Som drev dem til udsærd og ære.
For maalet det kjære ifraa hennar mor —
Git vænare spraafl finnes ikje paa jord!
Lad kommende slægter det lære!

De takker for gudsordets ædlende magt,
Der blev dem paa hjertet i barndommen lagt,
Dg er deres led'stjerne vorden.
For frihedens trang til at bygge og bo,
Hvor selvigivne love de lyder saa tro —
Sig hendes derhjemme i Norden!

Gud signe dig, elskede fædreland!
Det stiger og følger fra fjerneste strand:
Til lykke, til lykke med dagen!
Den Gud, som dig førte i tidernes gang,
Vil skjænke dig visdom og fremme din trang
Dg fri dig fra tidsaaandens jagen!

Et par reiser til Dakota Territory i 1872.

Vaaren 1872 reiste følgende personer ifra Town of An-
herst, Stillmore County, Minn., vestover for at opsjøge regje-
ringsland, nemlig Lasse Bøthun, Johannes Verdahl, hans to
ældste sønner, Anders og Erick, samt en gammel nabo, Lars
Brandvold. Maalet for vor reise var den sydlige del af det
davaerende Dakota Territory.

Reisen gik vestover gjennem countierne Stillmore, Mower,
Freeborn, Fairbault, Martin, Jackson, Nobles og Rock uden
nævneværdige tildragelser; thi veiret var godt og veiene nogen-
lunde tørre den vaaren. Vi hadde to heste-team og to dækkede
(covered) vogne, og slog leir hvor kvelden indhentet os, fogte
kaffe, stegte jelsk og pandekager og levet godt. I slutningen af
Mai maaned var vi ved Big Sioux river, i byen Sioux Falls,
som den gang bestod af kanske et halvt dusin huse foruden „the
fort,” en slags fæstning bygget af soldaterne i indianerkrigens
dage.

Vi fandt, at omtrent alt landet ved Sioux river var optat. Fra Sioux Falls nordover ved „riveren“ var der ganske megen skog, men Trøndere fra Goodhue County, Minn., havde kommet før os, (nogle saa saa tidlig som 1867), og tat alt land med skog paa. Vi tog da land en 13 a 14 mil nordøst for Sioux Falls og 4 mil øst for Sioux River, omtrent i centrum af det store Minnehaha County, hvor uhyre store træfælinger laa øde i nord, øst og vest. Sa, nord lige til Red River og i vest til Black Hills.

Ganske mange fra vor grænd i Fillmore County, samt bekyndte i Winnebief County, Iowa, hadde udtalt ønske om at flytte ud, hvis vi fandt land som vi likte. Landet syntes vi godt om, og her saa vi, at der var rum nok for alle. Landkontoret var endda i Vermillion, en 65 mil syd vest for Sioux Falls, og did maatte vi altjaa kjøre, for at „file“ paa landet. Et par uger stanjet vi og brækket nogle acres paa hvert sit landstykke. Men dette kan være nok om denne reise.

Vi maatte hjem igjen til indhøstningsarbeidet og da loven var sliig, at vi kunde være fra landet bare i 6 maaneder, saa blev det besluttet, at vi skulde ud igjen om høsten for at gjøre nogen flere „improvements,“ bygge hus osv. De fleste af os var saa stillet, at vi ikke kunde flytte, før til næste vaar.

Det var om denne høstreise, jeg vilde berette mere udjvrlig, for at den nu opvoksende generation kan se hvad det kostet at saa frit land. En dag eller to efter valget, i forstningen af November 1872, drog vi afsted. Vi hadde et par gode heste og dækket vogn, mat for hestene og proviant for mandfabet, som da bestod af følgende: Johannes Verdahl og sønnerne Anders og Erick, og Kristoffer Henjum, som blev med for at saa sig land i nærheden af vort. (Kasse Bøthun hadde tidligere paa høsten flyttet ud med familien, Lars Brandvold var syg, saa han ikke kunde bli med, og døde senere paa vinteren).

Veiret var endda meget godt og veiene gode, saa at vi paa omtrent 3 og en halv dag naadde til nogle bekjendte i Fairbault County.

Jeg tror, det var paa lørdag, vi kom did, 10de eller 11te November. Vi stoppet søndag for at hvile og besøge disse, som nogle aar før hadde været vore naboer i Houston County, Minn., nemlig brødrene Johannes, Gjert og Peter Frandle med familier, samt deres gamle far Ivar Frondalen som endnu levet. De bodde omtrent 7 mil øst for Blue Earth City.

Mandag regnet det, saa vi ikke kunde reise; men paa Tirsdag drog vi afsted. Det var graakoldt og veiene tunge efter regnet. Vi kom til Fairmont sent paa kvelden og slog leir straks udenfor byen. Hestenes plads var bagenfor vognen hvortil en kasse var sættet, der tjente som krybbe.

Vi kogte kaffe paa „campers“ vis, spiste af vor niste og saa frøb vi ind i vognen og køiet os for natten. Paa morgensiden begyndte det at blaafe saa det rykket i vognen. I graalysningen figet vi ud. Na, huttetu! Det maatte ha sneet hele natten og nu blaafe det fra nordvest og en alvorlig „blizzard“ var i anmarsch.

Rundt vognen og heftene hvirvlet sneen, saa det var jaavidt de holdt hovederne og kroppen over sneflaen. Nu blev det om at gjøre at finde hus. At finde igjen sælen og andet pakgods, som vi hadde sat igjen ude var ikke saa greit; men endelig fik vi heftene paasælet og spændt for vognen, og saa op i byen for at finde ly mod stormen som tiltog i styrke og kulde fortvæf.

Og endelig efter en del kaven fik vi se et hus med skiltet „Hotel“ hængende udenfor. Her fik vi da et slags ly for os og heftene. Suet var skrøbelig, men vi var dog taknemmelig for at saa være under tag.

Fairmont bestod af bare nogle saa hus den tid. Hele dagen blaafe det saa man ofte ikke kunde se tvers over gaden.

Næste morgen, Torsdag altjaa, syntes vi det var noget bedre, idet solen tittet frem sommetider, og vi drog vestover; men det blev ikke nogen god dag, især for hestene at dra vognen igjen; nem de mange store sneflakler. Dykken var dog, at paa lange strækninger var prærien brændt og jneen der ganske vækblæst.

Men huttetu, hvor koldt! Sneen hvirvlet os om ørene hele tiden. Og vi hadde ikke klær for et saadant nordpolsveir. Skindpels hadde ingen af os, og saadant som overiso viste ingen om i de dage. Maalet for vor reise den dag var Jackson, og dit var det 30 mil. To eller tre af os gif for det meste for at holde blodet i bevegelse, mens den fjerde sad i vognen og fjørte, og ilig byttet vi om. Hus var der næsten ikke at se efter veien, før man kom bort imod Jackson, og der, viste vi, bodde en norsk familie. Dit stævnet vi imod kvelden. Det var julle folk og manden hadde en tom plads i sin „straw-stable“ for vore heste; vi fik komme ind i huset med vort madstrin og vi hadde det godt. Den næste morgen syntes vi det var ugjærlig at ta ud paa prærien. Forfærdeligt koldt var det og jneen var paa stadig fart bortover fletterne. Vi stanjet altjaa hos denne familie den dag. Skade, at jeg har glemt navnet paa disse folk, som gjorde saa vel imod os.

Lørdags morgen tidlig bød vi farvel og drog paa veien vestover. Denne dag maatte vi naa Worthington, og dit var det noget over 30 mil; langs veien vidste vi ikke om mere end et par settlere, før vi kom nær til byen. Denne dag hufter jeg var forfærdelig kold, men vinden hadde git sig noget, dog kavede det hele dagen.

Vi hadde før hat noget bryderi med at holde veien; nogen af os maatte gaa foran hestene somme tider for ikke at miiste den; men imellem disse byer, i allefald det meste af veien, var prærien brændt paa den ene side af veien og ikke paa den anden saa der var det let at holde den, og saaledes ogsaa lettere

at fjøre hvor græsjet var afbrændt, for paa slet mark stanjet ikke jneen. Ved solnedgang klarnet det op og blev ganske stille, men koldt var det saa det svein og sang under vognhjulene i den frozne sne. Vi blev trøtte, og hestene ligeledes, kunde vi skjønne. Vi maatte ofte gnide isen af deres næsebor som vilde fryse igjen. Det begyndte at mørkne og vi saa ingen Worthington; men saa tændtes lysene. Jo vist der ser vi mange lys, det er byen, og vi har ikke langt igjen, tænkte vi.

Men vi fjørte og fjørte og syntes længe ikke at komme nærmere. Den store flette var længere end vi hadde tænkt os, men vi naadde endelig flokken 8—9 frem til byen. Der var Mons Distad, ogsaa en Fillmore County gut, anjat som vi vidste om, ved en lumber yard, og dit styrede vi.

San hadde en noksaa koselig liden lumber-office som han ogsaa brugte til jøvekvarter, og der fik vi komme ind efter at ha fundet en god plads for vore heste. Der fik vi koge kaffe og tø op baade maden og os selv. Vi gjorde seng af vore medbragte klæder og job noksaa godt paa gulvet i lumber-officen.

Næste dag var solblank og klar, men det var søndag og den vilde vi heligholde. Officen blev med velvillie overladt os hele søndagen og søndags nat uden betaling af eieren. Mandags morgen tidlig var vi paa veien vestover. Stormen var over, men fremdeles ganske koldt. Vi naadde Luverne i god betids og stoppet natten over der. Derfra hadde vi i ret linje, vest, omtrent 25 mil til vore claims, men da der ingen vei var, maatte vi fjøre til Sioux Falls, som gjorde veien mindst 10 mil længere, og vi naadde saaledes ikke frem før Onsdag middag.

Vor nabo, Sr. Lasje Bøthun, som før omtalt hadde flyttet ud et par maaneder i jorveien, tog imod os, og her var vi da som hjemme. Endskjønt hans hus hverken var stort eller anseeligt saa var der en god ovn og et hjerteligt velkommen. Men

her blev ikke lang tid til hvile; thi vi skulde bygge hus og jove paa vore „claims“ i sjølge lovens krav.

Ser var 65 mil til nærmeste jernbanestykke saa lumber var ikke at tale om, og marken var nu tilfrosen saa vi ikke kunde saa torv som vi havde tænkt at bruge, da vi startede ud.

Saa blev det at rejse til skogen ved Siour River og saa kjøbt nogle træstammer og vierkrat, hugge et hul i jorden og lave en slags indianertepee, eller hvad det nu kunde kaldes. Om det havde kommet til nogen „contest“ saa kunde jeg da bevidnet, at jeg havde bygget paa landet og ligget der ogsaa (om ikke just sovet).

Vi pakket sammen saajuart dette byggearbejde var gjort og drog paa hjemveien, i haab om at naa hjem før flere storme overtog os. Det var nu bare almindeligt vinterveir, og alt gik godt og vel indtil den dag vi forlod WORTHINGTON. Den morgen kom solen op blank og klar paa en skyfri himmel, men med frost i luften, saa hester og klæder blev hvide af rimfrosten.

Genimod klokken 10 saaes en sort sky borte i horisonten i nordvest. Vi la ikke merke til at den kom høiere. Omtrent ved middagstid kjørte vi over the little Siour River (den var forresten nu ganske tør) og oppe paa bakken var en nybygger tæt ved veien. Der vilde vi stanse til middags. Vi kjørte tæt op til hans torvstald, spændte isfra og havde netop bundet hestene til sin feed-bog, saa med et begyndte vinden at juse og med sneisjøl saa tykt at om nogle minutter vilde det ganske ta pusten fra os. En alvorlig blizzard var over os igjen. Manden havde vel set os kjøre ind og han kom nu ud til os. Han havde nogle kuer og et par okser som han stuvet sammen i fjøset, saa vi fik ind vore heste. Vi fik lov at ta vort madskrin og følge ham op til huset. Det var rigtignok bare en kjælder gravet bort i bakken, saa vi aldrig havde fundet frem om ikke manden selv hadde ledjaget os. Rummet var meget lidet

og der var mange hørn saa det blev trangt om plads, men der var varmt og godt ly mod stormen. Og jandelig vi hadde god grund til at være taknemmelige. End om stormen hadde naad os ude paa prærien en 10—15 mil fra noget hus? Det kunde da blit vor sidste rejse her paa jorden. Da vi vaagnet næste morgen var det klart veir igjen, men meget koldt, saa denne storm, om end meget streng, var forvarig. Sneen laa opstablet i store dynger bortover. Lange stykker kunde være bar mark, men saa store skavler igjen at arbejde sig igjennem. Vi drog afsted og naadde Jackson ved middagstider og fik mad og drikke baade til os selv og vore heste. Herfra hadde vi kjørt bare en kort tid saa blev en af vore heste syg. Til den første jettler var omtrent 10 mil, og did maatte vi se til at komme. Hesten blev daarligere for hver mil, men vi naadde frem og fik hestene ind. Endstjønt vi gjorde alt vi kunde for den, var den død før morgenen kom. Saa stod vi der 200 mil fra hjemmet med bare en hest.

Skvad skulde vi nu gjøre? Var der nogen som hadde hester paa disse prærier? Jo da, manden vi stoppet hos vidste om to brødre, hans nærmeste naboer, som bodde 3—4 mil syd paa prærien, den ene af dem ialfald hadde hester, og han hadde slægtninger i Blue Earth City og brugte rejse did jomme tider. Tidlig om morgenen mens de andre drog ud den døde hest tog jeg benene fat og sprang over til franskmændene. Ja da, de hadde hester.

Jeg fortalte vor stilling, og spurgte om vi kunde saa leie en af dem med en hest, ialfald saa langt som til Blue Earth. Den ene var ungkar og efter nogle minutters samraad dem imellem, var han villig at gaa med.

Svor meget vilde han ha for reisen? Na, han hadde nu tænkt at rejse til Blue Earth alligevel til jul, men da han i dette tilfælde maatte gjøre sig en slæde for at komme hjem igjen

paa, jaa maatte han ha 4 dollars. Ja derom blev ikke lang pruting. Det var over 40 mil og i et slikt føre vilde det ta henved to dage.

Far var ikke af dem som hastigt tabte modet, men denne morgen var han ikke jaa let om hjertet. Han hadde ogsaa jet sine bedste aar, da han nu var omtrent 50 aar gammel. Men da jeg kom med hest og vi hadde faaet begyndt paa hjemveien igjen jaa var alt vel. Den følgende dags eftermiddag kom vi til Blue Earth. I byen traf vi nogen af vore bekjendte, som før har været nævnt. Vi bød farvel med vor hjælpesmand, og nogen af disse vore bekjendte hjalp os til at komme ud i jettlementet med vognen og vort reisegods. Der solgte vi vognen, og fik en liden slæde gjort til hesten, vi hadde igjen. Broder Erick og Kristoffer Hennum reiste jaa med denne hjem.

Derifra og øst over var det da opsettlet og de hadde nogle kjendte og slegtninge som de opjagte paa veien, og hadde en fornøielig tur. Far og jeg tog med jernhesten fra Delevan til Lanesboro som var vor nærmeste jernbaneby og kom hjem med god helpe, endstjønt vi hadde døiet meget ondt paa denne tur. Underligt kan det vel synes; men denne reise huifer jeg jaa godt indtil de mindste detaljer og kom derfor paa at nedtegne de vigtigste begivenheder.

Næste vaar blev der et stort følge med os vest over, men det er en anden historie, jaa tak for nu.

Anders S. Verdahl.

Garretson, S. Dal., Februar 1914.

Silsen til Valders.

Mel.: Ja vi elsker.

Skjønne Valders aldrig glemme,
dine sønner kan;
disse dale minder gjemme
om det kjære land;
der hvor freidig Bøvna rinder
med sin strøm jaa klar,
bryder vei trods mangt til hinder
gjennem fjeld og far.

Mangen gang i aftenstunden
fløi vor tanke did;
hvilte sig i birkelunden
stansede i lid;
lufstende til furuskoven
øinet Langeberg
første fikk vi fik i Bøven
glad til ben og mærg.

Sjem til far og mor ret ofte
tanken tog os der;
men forlængst de ere borte
nu til støv de er;
huifer ofte skolebænken,
hvor som hørn vi jad —
ingen vaklende betænken —
bar som fuglen glad.

Gif vi der ved bjergefoden,
hørte gauken gol;
hønnede omkap i floden,

under sommer sol;
 stod paa ski i bratte bakker,
 saa at sneen fæg —
 kjælkeaf med jenten bakker,
 alt var leik og spøg.

Staar endnu i klippens rifter,
 rundt ved fætervang;
 kjærlig gjemt i mindets skrifter,
 frammer af vor haand;
 der forvovne valdersdrenge
 fædre-pleie nød,
 ung drog ud i ukjendt verden,
 alt som skjæbnet bød

Adrig glemmer vi dig Valders,
 med de høie fjeld;
 hvor end vi paa jorden færdes
 ønsker vi dig held.
 Maatte dine sønner gjæve
 værne om dit navn,
 værdigen det altid bære
 rundt om land og havn!

N. E. Wold,
 Roseau, Minn.

Ole G. Nerby, Sedalen.

Sedalen er den sydligste bygd i Valders. Den skjærer i vestlig retning opover fra Spirillen i Nadalen og blir saaledes en sidedal til selve Valdresdalsfjøret, hvis sydligste bygd heter Bægnadaen.

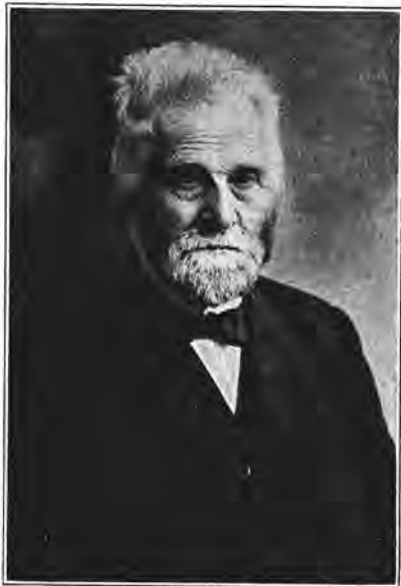
Trods Sedalen er en sidedal, gif hovedveien fra det nordlige Valdres til Ringerike gjennom denne bygd indtil for vel 100 aar siden. Da blev der en forandring, idet ny vei blev bygget i 1803 langs Bæguna elv. Den gamle hovedvei gif med en gang av bruk. Sedalen mistet al gjennomgangstrafik, hvad der hadde til følge, at den gif sterkt tilbake i mange henseender. Nogen fjørevei fandtes ikke, og bygden mistet saa at si alt samkvem med de omkringliggende bygder. Det nødvendige, som skulde fragtes til og fra bygden, maatte helst transporteres ved vintertider. Heri skedde en liten forandring i 1826. Da blev nemlig en meget bakket fjørevei anlagt over aasen fra kirken til hovedveien i Bægnadalen, og en lignende i 1830 fra kirken sydover gjennom bygden til Spirillen.

Sedalen er en sfogbygd. Men i de tider hadde sfogen liten eller ingen værdi, delvis paa grund av de daarlige transportforhold. Befolkningen var saaledes utelukkende henvist til at leve av sit jordbruk, hvad der for mange blev noksaa trange kaar.

Saa kom utvandringen i 50—60 aarene, og de som hadde gaat trøtte og ingen utviklingsmuligheter saa i bygden, reisste til Amerika. Det var ikke bare enkelte, men hele familier som reisste, og bygden gif sterkt tilbake. Størst var tilbakgangen i 60-aarene, idet bygden da paa nogen aar gif ned med 200 i folketal. I de sidste 40 aar har imidlertid Sedalen gaat adskillig frem igjen, og dette skyldes for en stor del en enkelt mand inden bygden, nemlig gaardbruker Ole G. Nerby.

Han er født i 1843 og av en gammel slekt i bygden. Foreldrene var gaardbrukerfolk og meget strenge i sin opdragelse. Den tids skoleutdanning var liten; det var bare omgangs-skole. Men Ole la tidlig stor lære- og læselyst for dagen, og han viste sig at være i besiddelse av mere end vanlige evner. De bøker han læste i skolen, var Pontoppidan og Bibelen; men Ole søkte

at skaffe sig mere læsestof, lifesom han søkte at faa mere skole-
utdannelse. Forældrene hadde tænkt, at han skulde gaat un-
derofficersskolen, men det blev intet av, og han drev med
gaard- og skogsarbeide til 25 aars alderen. Han giftet sig og
kjøpte Nerby, som var en stor gaard, men i daarlig stand, baa-
de hvad huse og jord angik. Han tok straks fat, og ved plan-
mæssig ihærdig arbeide lykkedes det snart at faa forbedret det

Ole G. Nerby.

hele, faa Nerby gaard, som den nu ligger der midt i bygden.
pent bebygget og med opdyrkede marker, vel kan siges at være
et mønster paa en velrevet bondegaard.

Nerby blev indvalgt i herredsstyret i 1871 og blev ved hvert
valg gjenvalgt til 1887. Fra 1873 var han sognets formand. De
sidste 8 aar var han viceordfører i 6 og ordfører i 2 aar. Og
jaa i de 6 aar han var viceordfører, forrettet han mest som
ordfører.

Grunden til at Nerby ikke blev gjenvalgt i 1887, var spør-
smaalet om restaurering av Hedalskirken. Den almindelige
mening i bygden var, at kirken skulde restaureres og som saa-
dan brukes til menighetshus, mens Nerby var kommet til det
resultat, at kirken skulde bevares som gammelt mindesmerke og
ny kirke bygges til menighetshus. Heri fik han medhold av
myndighetene. Der blev en lang strid om dette, men det endte
med, at kirken blev restaureret til menighetshus i 1902.

Straks efterat Nerby var gaat av som ordfører, blev han
indvalgt i skolestyret og var dets formand en del aar. Han
blev saaledes den som fik i opdrag at gjennemføre den nye sko-
lelov av 1889 i herredet, og det har senere vist sig, at den ord-
ning, som var planlagt av ham, var heldig, idet herredets fol-
keskoler nu maa siges at være blandt de bedste og længst frem-
me i fjeldbygdene, haade hvad kredsdeling og klasse-
deling an-
gaar.

Det som Nerby befsjættiget sig mest med, efterat han var
blit den ledende i bygden, var at faa forbedret kommunika-
tions-
forholdene. Randsfjordbanen var bygget, og dampskibstrafik
paa Adalselven og Spirillen var nylig sat igang. Det var
derfor naturligt, at Nerby søkte at faa lettere adkomst til disse.
Efter forslag av ham i 1872 blev det saa besluttet, at ny vei
skulde bygges over aasen fra Nerby til Vægnadalen, og endel
av den bakkede vei gjennom søndre del av bygden til Spirillen
blev besluttet omlagt. I 1876 blev ny vei bygget gjennom den
nordre del av bygden, nordenfor kirken.

Men det er ikke bare paa skolens og kommunika-
tions-
nets fremme i bygden, Nerby har hat sin opmerksomhet hen-
vendt. Han har søkt paa alle hold at hjelpe sin bygd frem, faa
den kunde følge med i tidens utvikling. Saaledes fik han i
1879 opprettet postaapneri paa den maate, at han i 5 aar over-
tok hvervet som postaapner uten løn, med postbefordring til og

fra bygden en gang i uken. Smidlertid har han nu ved ihærdig arbeide faat bevirket at bygden er blandt de bedst stillede, ogjaa hvad postbefordring angaar. Post gaar nu til og fra bygden hver dag, og den blir ombaaret 3 gange i uken. Telefon har ogjaa Nerby sørget for at faa til bygden, og der er skystation paa hans gaard.

I 1893 blev Nerby indvalgt i herredsstyret igjen og har med enkelte avbrytelser været medlem til 1910, da han frasa sig hvervet.

Nerby har jaa at si indehat alle kommunale tillidshevver. Han har været valgmand 6 ganger, deriblandt i riksstidene. Prestens medhjælper siden 1877. Forlikelseskommissær siden 1878, med avbrytelse en enkelt periode.

Nerby kan se tilbake paa et virksomt liv. Meget av sin tid og sine kræfter har han ofret i bygdens og kommunens tjeneste, og naar han har kunnet utrette jaa meget, skyldes det i særlig grad hans fremryn og hans maalbevisste, energiske arbeide. Med aldrig svigtende energi har han søkt at gjennomføre de opgaver, som har tjent til bygdens vel. Han har aldrig jet paa egen fordel, men ofte lidt økonomisk tap for at faa fremmet sine formaal. Ved sin framfri, elskverdige optræden har han gjennom tiden vundet sig mange venner. Særlig fik han mange varige venner blandt dem, han kom sammen med paa amtstingene og ved stortingsvalgene. En fremtæende mand sa engang, at hadde Nerby ikke levet jaa avjides, jaa hadde han blit stortingsmand.

At bygdens befolkning har hat forståelsen av, hvad Nerby har gjort for sin bygd, viste den høsten 1905, idet alle som en, som et synlig bevis paa sin paafjønneelse av og taknemmelighet til ham, overrakte ham en verdifuld gave

Nerby er trods sine 68 aar endnu like livsfrisk, følger godt med og føler levende interesse for de spørmaal, som er oppe i

tiden. Men det som ligger ham mest paa hjertet, er bygdens utvikling. Som et bevis herpaa kan nævnes, at han i den sidste tid har beskjæftiget sig med tanken om en elektrisk bane til Hedalen, som en sidebane til Bergensbanen, og sikkert er det, at denne lille banestub eventuelt vilde bli av ikke liten betydning som melkcaare til Bergensbanen. Likefrem den vilde bli til stort opving for Hedalen og de tilstøtende distrikter, særlig ved at den vilde gjøre det mulig at faa utnyttet de store naturherligheter i disse. Lykkes dette, vil Nerby faa oppfylt sin livsdrøm, at Hedalen kunde bli, hvad den engang var. En verdig avslutning paa hans frugtrike liv.

Til Valdrijerne.

Valdriks Sambands Styre henstiller til alle sambygdinge, at de rigtig kraftig tar fat paa forberedelserne for vort stevne den 16de Mai, paa Fairgrunden, mellem Minneapolis og St. Paul. Alle bygdelag vil da holde møder der samtidig. Hvert faar sit eget mødested med eget hovedkvarter, og vil indrette sig som de synes, med program, bespisning, o. s. v. Og jaa deltag alle i festlighederne paa de øvrige dage, Søndag og Mandag den 17de og 18de.

Vi har jo aar efter aar havt det ene storstevne efter det andet, og de har jo faat anerkjendelse som mønster for bygdestevnerne. Nu kommer de forskjellige lag og vil gjøre sine jager jaa det skal være en ære at ha del i det. Derfor bør vi nu faa til det mest storartede stevne vi endnu har set. Vi har jo en erjaren og øvet komite herpaa stedet. Den vil gjøre sine jager jaapas vel at alle som kommer skal finde sig tilfreds. Det beror paa Valdrijerne udover landet at møde op og ta del i saadant tal at vi ikke blir staaende tilbake for de andre. Vi er

ikke vant til det, og i bygdelagsbevægelsen har vi skabt blandt folk den vane at de venter at netop vi er ansøgere.

Altjaa, du Valdris, hvor du er, tag i jom om det netop er din virksomhed om at gjøre, der bestemmer udfaldet. Bestem dig selv til at komme, om du paa nogen vis kan. Tal til dine venner og bekendte om festen og om stævne, og hold paa fra nu og til du begynder reisen hid. Og kan du ikke komme, saa gjør du dit bedste likevel. Thi du vil at vi skal saa istand en saadan fest at magen aldrig er spurgt.

Men bestem dig til at komme! Først for at gjøre Valdris-fykningen saa stor og imponerende som muligt, og saa for at gjøre nordmandsstevnet stort og mindeværdigt — Mest for Nordmandsstevnet, thi det er bra at være Valdris bare fordi det er det samme som at være blandt de allerbedste norjker. Det har vi altid paaastaat og det har vi hidtil bevist. Nu bør vi bevise det eftertrykkeligt. Vi har, som regel, vidst at vise det; og vi skal nok „uden brast og bram“ la det komme for endag endnu, nemlig den dag, den 16de Mai.

Saa er det udstillingen som skal opføres under festen. I den maa vi alle ta del. End om vi fik billeder af alle medlemmer af Valdris Samband! Men det er ikke nok dermed; vi maa ha billeder af alle Valdriser. Det gjør intet det om de ikke alle er medlemmer. Nu maa vi ha dem alle med. Og saa maa vi ha deres hjem, deres familier, deres hjem i Norge, — fort sagt alt om den som kan bli fremstillet i billeder. Og saa maa vi ha alt det rare, og mindeværdige i gjenstande, skrift og paa prent, som kan hjælpe til at fremstille vor virke, vor arv, vore vilkaar. Send os disse ting straks, og lad det ta saameget som til Valdrisernes afdeling i samlingen at komiteen skal maatte søge efter ekstra rum for den. Dette er ikke overdrevet. Være hver pakker ind sine ting (billeder osv.) og pr. parcel post, eller anderledes, ffikker dem til komiteen saa er hele gjort til virke-

lighed. Det er ikke meget begjært af hver, men samlet blir det storartet.

Altjaa, er det to ting især at lægge paa hjertet: først, kom til festen, saa alle andre til at komme som du kan række i; dernæst, hver og en maa ta del i udstillingen af billeder osv. med noget fra sig selv, og det like meget om du ikke kommer. **Kommer du ikke** saa er det end mere grund til at du maa sende noget.

Og nu tilsidst: har nogen som ikke er saa heldig at være Valdris, læst dette lille hyrdebrev til de udfaarne, saa kan han godt anvende det paa sig selv og godskrive sit eget lag formaning og opmuntringen. Thi det er godt altjammen om det skulde træffe nogen af de andre norjke nationer.

Send dine jager til

17de Mai komiteen,

218 McKnight Building,

Minneapolis, Minn.

Om Hundreaarsfesten.

Arbeidet med forberedelsen for Syttende-Mai-festlighederne i St. Paul og Minneapolis gaar for sig med travrel virksomhed fra festkomiteens side. Siden sidste nummer af Samband er der gjort godt fremjridt. Komiteen er forøget med to medlemmer indvalgt fra St. Paul, nemlig John Bachke og M. C. Sloan, for at saa større representation fra St. Paul foreninger og man har vundet gode kræfter ved denne udvidelse af komiteen. Den kan nu siges at være fuldtallig idet den bestaar af tolv medlemmer.

Udfættet for program nærmer sig efterhvert mer fuldstændighed. Lørdagen den 16de Mai blir „Stevnedag“ for bygdelagene og foreninger som holder møder, hver i sit eget hovedkvarter paa Fairgrunden, der som bekendt er sikret til de tre

dages festligheder. Om aftenen den dag blir der ogsaa underholdning for den samlede skare, efter at lagene har holdt sine stævner, hvilke for det meste afsluttes med banketter. Det sidste om kvælden blir maasse fyrverkeri afbrændt.

Søndagen blir det ordnet saa at der blir program med taler af en eller flere udsendinge fra den norske kirke, med sang og musik. Om eftermiddagen blir der festprogram under ledelse af en komite nedjat af Minneapolis kirkelige og borgerlige foreninger. Om aftenen koncert givet af for paa hundreder af stemmer.

Mandagen den 18de jaar man den borgerlige folkefest, med taler af repræsentanter fra regjeringen i Washington og den norske regjering, samt andre velkjendte og fremragende mænd. Og der blir sang og anden musik. Programmet kommer sandsynligvis til at bli holdt i afdelinger, saaledes at en del holdes paa formiddagen, en del om eftermiddagen og atter afslutning om kvælden.

Kræfter er i begge byer i bevægelse for at saa istand parader delvis af historisk karakter, med almindelig tilslutning af bysborgerne, saaledes at vældige automobiltog skal komme ind paa festgrunden samtidig fra de to byer.

Et festskrift af passende indhold og udstyr er besluttet udgivet, og en komite er i travl virksomhed med dets forberedelse.

Arbejde er igang med at samle billeder og andre gjenstande til at udgjøre en udstilling af historisk art og til at behjæ vort folks vilkaar herover. Billeder af pionerer, deres hjem baade de første hytter og de senere opførte gaarde, osv. er begyndt at komme ind. Den første gjenstand som ankom til denne samling er en meget komplet model af et norsk stabur. Samlingen skal ordnes og udstilles i en af udstillingsbygningerne, og vil derefter, med unntagelse af laante ting som gaar tilbage til eierne, udgjøre kjærnen til en permanent samling i Arkivbygningen,

„det norske hus,“ som især bygdelagene længe har ivret for og til hvis opjørelse det er besluttet at anvende nettoindtægterne af Syttende-Mai-Festen.

Komiteen er ivrig ikast med at saa gjort tilstelningen saa fuldstændig og bra som muligt. Den har god bistand af lokale kræfter, baade vore egne landsmænd og andre borgere, og det er lovende og opmuntrende for dem som har i opdrag at saa alt saavel færdigt som muligt. Nu kommer det dog mest an paa hvor godt arbeide gjøres af folket udover landet om festen skal bli til vort folks ære og værdig den store begivenhed som vi fejrer. Jøst er det bygdelagsfolkene som har jat foretaget det igang og de bør derfor alle ta virksomt fat paa at opmuntre til at komme og ta del. De bør selv ordne det saavidt muligt at de kan komme. Siden bør de gjøre hvad de kan for at alle blir kjendt med foretagendet, og indbyde enhver til at bli med. Man bør hele tiden herefter tale om festen, om dens nationale karakter, om anledningen det vil gi til at træffe en masse af landsmænd, og til at vise hvilken magt vi norske er naar vi arbeider i samdrægtighed. Men det bør ikke glemmes at festen er ikke blot for bygdelagene, men for det hele norske folk i Amerika. For lagene blir det en stor begivenhed, naar alle møder paa samme tid og nyder den hygge som stævnerne altid byder paa. Men alt dette overskygges af den kjendsgjerning at vi samles som et folk om det store maal at hylde moderlandet og frudes over den store begivenhed for hvilken dette er minde-dagen.

Kom saa til festen. Kan du ikke komme, saa tilskynd dine venner dertil. Vær med i at gjøre dette for dit folk, for dit folks minde til gamle mor Norges ære blandt alle verdens folkeslag.

Harald D. Brager døde paa Nojeau hospital Søndag morgen den 21de December, 1913 i en alder af 57 aar. Dødsarsagen var kronisk gigt, en ungdom som han i de senere aar har

været meget plaget af. Kun de sidste 6 uger laa han tilfængs.

Brager var født i Gedalen, Balder's og er søn til Ole Bragerhaugen — Haraldson som vi ofte kaldte ham. — Han kom til Amerika omtrent aar 1886 og var ved Portland, N. Dak. som handelsbetjent etpar aar. Der blev han gift med Sigrød Solom ifra Nes, Madalen. De flyttede saa til Roseau County, Minn., hvor de tog hjemstead en 4 mil nordvest ifra Byen Roseau. I 1893 døde Mrs. Brager og efterlod sig 3 sønner, den yngste omtrent 2 maaneder. I de senere aar har Brager boet i Canada og naar han nu kom hid var han som hjemløs her. Begravelsen foregik fra den norske Synodes kirke og Pastor Tallakson forrettede ved begravelsen. Jordfæstelsen fandt sted paa kirkegaarden 4 mil vest ifra Roseau. Af dødes venner og af de ældste setlere her, forrettede som ligbærere. Kisten var fuldstændigt dækket af blomsterfranse tillavet af friske blomster.

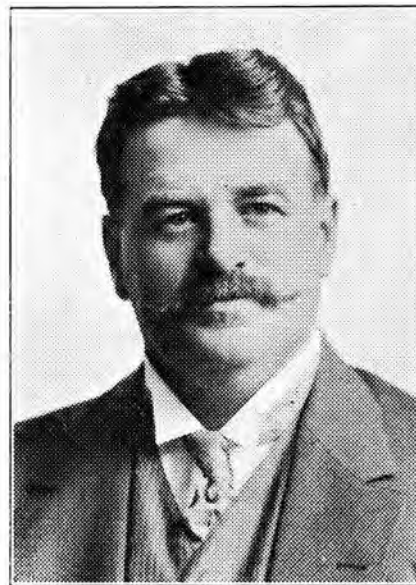
Under omstændighederne saa var det en meget pen begravelse da de fleste af Haralds gamle naboer og kjendte her fulgte med til graven. Særlig tak skyldes Olaf Holdahl, da han tog sig af at ordne alt som om det havde været en af hans egne, en af de ædleste gjerninger som nedskriveren kjender til.

Afdøde efterlader sig 3 sønner, Ole, George og Severin, som bor i Roseau, Minn., sin 84 aar gamle fader Ole Bragerhaugen, en søster Kari og en broder Syver Bragerhaugen boende i Gedalen, Balder's. S. G. B.

Trønderlagets årsbok 1913.

Dette er et smukt udstyret hefte paa 64 sider, og vi tror, at hver eneste av disse 64 sider kan læses med interesse av alle bygdefolk. No særlig interesse maa det være for trønderne at eie denne lille bok; men største delen av indholdet er av almen

interesse, som f. eks. prof. Nistads „Noget at leve av — noget at leve paa — noget at leve for.“ Her er „brain food“ for noen hver av os. Prof. Dorrum leverer en særdeles vel forfattet In Memoriam over den bekjendte digter Ole Svendsen Sneve, der ifjor sommer avgik ved døden. Foruten hr. Sneves billede er medtat mange af hans senere sange. Et meget vigtigt kapitel fra nordmandene i Amerikas historie har vi i

Pastor S. V. Skildahls „Bernt Julius Muus“ — en skildring af denne kirkemands virke i Holden menighed. Foruten disse indlæg har Zn. N. Forde et digt til D. S. Sneve; en anseelig liste over nye medlemmer; formandens, hr. konsul Hangers (hvis billede vi er saa heldige at kunne vise vore læsere) indberetning; og sekretærens årsrapport, hvori er indflettet billeder av ret mange landskjendte trøndere. Omslaget og titelbladet er prydede med et vakfært fotografi af domkirken.

To Valdrisja ve Portland, N. D.

Sr. Bladstýrur:—Dæ kom líkjóm paa me at e skulde skriva nokre or te „Samband,“ blae vort. Ja, Webben hjól skraiv te me o ha me skriva, so e jere dæ infji ulóvis, han haddæ víst hørt jete me, fortaar e. Synes no han, so styrre mæ „Samband,“ at denne skrivinge mi infji høre te kaama i blae, so æ e no síffer paa at ho høve i papirkørge has, o den ha e hørt íta vara diger nof.

Mø har to valdrisja her ve Portland, ja e maina to atve alle dai andre.

Dai to valdrisjatn har nyle hatt jebusdagatn jinae, o daa va dai 40 aar. Víst ingen vil jeta, so íta e fortæljia nabne deres, dæ e D. R. Gaugen o G. S. Moen. Dai æ infji akkorat líke gamle. Dæ hjól lítegran so dæ æ no infji aldeles tvillinga, o sjólf vildæ no helan infji tru dæ, om e íagt dæ, jør dai æ infji braat íkæ paa ískap. Ola haddæ jebusdagen sín o han Gilbert æ ain mager haje. Ola haddæ jebusdagen sín jør nokræ veko íea han, men han Gilbert hadde sín her om Syndagskvælden. Naakræ daga jereaat kom han Ola paa, at dæ skulde vara moro o íamlæ íe nokon o komma líte tvært paa hono Gilbert den kvælden.

„Surpraisæ“ æ dæ jentiatn falla ílíft. Jan, sjólf vildæ jædnæ vera mæ paa dæ. Han Ola te o jara runt kan du veta, ítundo íjörðæ han i automobil, o ítundo gif han paa sjoto síne. Men no va dæ andræ jom íyrtes at desja to Valdrisjatn bordæ turæ 40-aars jubileum ííammen.

So vart dæ sent runt ain an Valdris, so at sjólf skulde íaa veta om dæ mæ i ferevægen. Daa kvælden kom íamlást dæ ain hail del sjólf. Íblant andræ so va Míjs Thea Lucken, ífullemame naar der mæ. Han Ola gif bort te hennæ, o ípordæ hennæ, so ingen hørdæ dæ, om ho vildæ halðæ ai líte talæ,

ojo je aaver te heno Gilbert dai tingje jom va fjóbt jør pæin-gatn jom va íamla. Jan daa, dæ skulde ho jera so gøt ho funna; men ho va infji Valdris o funna infji tala dæ ípraakæ. So vildæ íaa tala engelsk. Dæ va „aal rait“ dæ, Valdrisatn kan jommæ engelske or dai mæ, so mø skulde nok for-taa maininge.

E vil íaa forklaræ dæ her at naar e ía at Míjs Lucken infji va Valdris so va dæ íant, men ho æ no alt kaame i ílættíkap mæ Valdrisjo, o mair kan ho bli mæ tí'n jør alt dæ.

Daa íorjamlinge hadde íaat roa íe líte, íto ífullemame op o bejntu o tala. Dæ va víst andre el han Ola jom hadde kvííta te hennæ; jør daa ho kom op so nævndæ ho, at dæ va to, jom sjólf va komnæ jør o ha moro mæ. Som mø allæ vait, so æ mangæ ílíkæ ífullemame goe i refning, o no haddæ ho refna ut, at te næste aar vildæ desja karatn jom no tura 40 aars jubileum, bli affurat 39 aar. Vís dai íkreve dæ ne, no mæ dai hugja dæ, so íslæppe dai undraít paa ío gamle dai vøre ait aar i íraa no. So ga ho te íor taa desja jubíílanto íor-jíílligæ íing íom ai æríndring; dæ va íing íom dai funna ííta paa, o æta paa, o høræ paa, o íjaa paa, om dai vildæ.

Ettepaa dæ ío va dæ ain kvartet íom íaang ain írestemt íang. E íru dæ, at haddæ dæ vøre ain íretet íom hadde íonge íírtent so haddæ dæ vøre íværar o hørt paa, men e íjóna no ío líte paa ílíft, at e íta infji íea mair. Sangen íom dai íaang va íkrevin ípécíelt íør dæ íagø, o dæ íto nofo i hono om at mø íaapa at desja Valdrisjubbatn maa íeva enno mange íørti aar. Ma ía dæ skulde vara moro o íaa vara mæ o íuræ, om infji va mair el ain to, íre taa íørti aarsdago deres enno. Víst e skulde bli „pointa“ te o ítaa i ípíísen íør nokon taa íei íago, ío vil e íingæ paa íe Webben te o halðæ ai líte valdris-tale aat dai. E íet íe veta dæ no i ferevægen, ío dæ infji skulde kaama alt jør braat paa íe.

Ja no jaar e slutte, men dæ va fant, kanji du blastyrar har dæ snaut før nørebe, so kan e sendæ de flaire stikæ papirlappa mæ kraakætea paa, naar dæ fæll je. Du skulde alder tru foß dai flara o bræn naar du sjyte jaar tænt i dai.

B.

Ole D. Berge.

Ole D. Berge, som døde i Balders, Wis. den 15de Januar, var født 17de April 1858 i Manitowoc County. Han var ældste søn af Ole Olsen Berge fra Bang, Balders, som døde omtrent 3 aar siden og Berit Andersdatter (Wehlen) fra Surum, Balders, der ogsaa døde hveded tre aar siden. Sønnen Ole var gift med Marianne Olsdatter Haugen og hun med en søn og en datter overlever ham. Han slog tidlig ind paa handelslivet, og kom efter lidt tjeneste andetsteds ind paa Djal Torrensens forretning som betjent i 1882, hvor han forblev i mange aar. Siden begyndte han forretning for sig selv i Balders, Wis., og har gjort det godt, saa at familien befinder sig vel forjorget. Berge var afholdt af alle som kjendte ham, og hans bortgang i en forholdsvis tidlig alder er et stort tab for den store kreds af venner og bekendte. Foruden enken og de to børn efterlader han flere søskende.

Liste over nordmænd blandt Wisconsin tropper i borgerkrigen.

A. L. Lien.

III.

12th Wisconsin Infantry

Drog ud 5 Nov. 1861.

A—Andr Anderson, Rushriver 7okt afsk 16dec62 syg
Svend Anderson, Rushriver 13okt61 afsk 16dec62 syg
Abr Burgeson, Tustin 12okt61 udm 16jul65
Hans C A Gilstad, Martell 19jan64 afsk 21feb65 syg
Christian Henningson, Prescott 10aug61 udm 12jul65
Torbion Hulverson, Martell 25jan64 fang Atlanta srt Pocotaligo udm 23mar65
John J Johnson, New Centerville 7nov61 d 22jun62 Columbus Ky

Peter Nelson, Martell 21okt61 d 27jan63 Bolivar, Tenn
Ole O Olson, New Centerville 13okt61 t G 31dec61 vet crpl faldt 8jul61 Nickajack, Ga
Julius Olson, Prescott 13okt61 vet faldt 21jul64
John C Rockstad, Martell 7okt61 t G vet udm 16jul65
Ole C Rockstad, Martell 7okt61 t G d 10aug63 St Louis
Ebert G Sorkness, Martell 19jan64 udm 16jul65
Mikkel E Synes, Martell 19jan64 udm 16jul65
E—Knut Christopherson, Greenwood 21sep64 udm 31mai65
Ole Gulbrandson, Perry 8okt61 vet sgt udm 16jul65
Gunder Iverson, Deerfield 30sep64 udm 30mai65
Austin Thompson, Hillsboro 28okt61 vet udm 16jul65
C—Ole Amundson, Perry 11okt61 vet udm 16jul65
Gilbert Baker, Lindon 7sep61 vet crp sgt fang Atlanta d i længsel af saar
Sever Chestelson, Perry 8jan62 vet 16jul65
Aslag Chestelson, Ridgeway 30sep61 d 30jul63 Vicksburg
Targe Chestelson, Ridgeway 30sep61 d 27jul63 St Louis
Jas E Davidson, Blue Mounds 1sep61 erp sgt 17okt64
Thos Ellingson, Dodgeville 6sep61 afsk sygd
Sylvester Erickson, Dodgeville 6sep61 vet crp sgt 16jul65
Peter Erickson, Dodgeville 6sep61 vet 16jul65
Gilbert Halstenson, Vermont 13okt64 vet 16jul65
Kittil Jeglum, Perry 13okt64 vet 16jul65
Knud Johnson, Perry 30sep61 vet crpl 16jul65
John Johnson, Pleasant Valley 13okt64 vet crpl 16jul65
Hans Knutson, Dodgeville 12sep61 vet srt Atlanta udm 16jul65
Severt Nicholson, Ridgeway 10feb64 16jul65
Martin Olson (Grinde), Perry 30sep61 vet srt Atlanta V R C 21apr65
Ole Olson (Gimstad), Perry 11nov61 vet crpl srt Atlanta udm 16jul65
Hans Olson (Grinde), Perry 30sep61 vet crpl sgt 16jul65
Erick Paulson, Wyoming 29aug61 vet srt & fang Kenesaw Mt udm 16jul64
Andr Swanson, Wyoming 5sep61 faldt Atlanta 21jul64
D—Christopher Peterson, Tomah 8jan64 fr Co L 25 Inf syg v udmønstring
E—Amund Amundson, Coon 13okt61 d 1feb65 Savanna
Aug Anderson, Coon 13okt64 16jul65
Nils Allison, Deerfield 5okt61 8jul65
Benj Benson, La Crosse 4jan64 fr F 25 Wis udm 30jun65
Ole Hendrickson, La Crosse 4jan64 fr F 25 Wis udm 18mai65
Christopher Larson, Franklin 13okt64 udm 5jul65 d 15jul65 Louisville

Reinert Larson, Coon 24sep64 31mai65
 Gilbert Nelson, Coon 12okt64 8jul65
 Ole Olson, ...12okt64 10jul65
 Soren Olson, Coon 13okt64 10mai65
 Jas Severson, La Crosse 4jan64 fr F 25 Wis udm 16jul65
F—Gunder C Anderson, Manitowoc 7okt61 vet 16jul65
 Sever Benware, Menekaunee 19mai64 vet 16jul65
 John P Kingsland, Madison 28jan64 fr G 25 Wis 16jul65
G—Ole Albert, Strong Prairie 5nov61 vet I Capt Longworths Expedition udm 16jul65
 Hans Anderson, Cataract 18nov61 vet 16jul65
 Lewis P Arvidson, Rudolph 20okt61 d 26jun62 i Tenn.
 Henry Brager, Two Creek 15okt64 16jul 65
 Abner A Johnson Cataract 10okt61 vet srt 22jul64 udm 16jul65
 Nelson Himle, Rudolph 7okt vet 16jul65
 Iver Knutson, Ettrick 21sep64 vet 31mai65
 Thos H Nelson, Stoughton 18nov61 vet I Longworths Expedition srt Kenesaw Mt udm 16jul65
 Ole C Nelson, Stevens Pt 5okt61 d 2okt63 Natchez Miss
 Knut Nelson, Wausaw 21sep61 vet 16jul65
 Chas Olson, Stark 8okt64 17aug65
 Andr Olson, Stevens Pt 8okt61 vet crpl I Longworths Exp. Srt v Kenesaw Mt udm 16jul65
 Martin Simonson, Stevens Pt 18okt61 vet crpl srt 6aug64 udm 16jul65
H—John Chatterson, Gn Bay 15okt61 vet 16jul65
 Lewis E Hanson, Wrighttown 8feb64 16jul65
 Elias Kronberg, Sturgeon Bay 30okt61 savnet 27mai62
 Nels Nelson, Sturgeon Bay 30sep61 d 25jun62 Troy, Tenn
 Christian Peterson, New Denmark 21okt61 vet srt udm 16jul65
 John Peterson, New Denmark 21okt61 vet 16jul65
 Peter Peterson, Gn Bay 30sep61 vet srt Atlanta afsk 29jun65
 Ole A Salveson, Stn Bay 10okt61 vet 16jul65
 Abner Stanberg, Johnstown 13feb65 16jul65
I—Stener Emerson, Preston 21sep64 31mai65
 Alva Helgeson, Preston 21sep64 20mai65
 Ole Hogenson, Greenville 29mar64 fr B 25 Inf 27jul65
 Michael Masterson, Clinton 9okt61 fang Atlanta udm 28okt64
K—Andr Erickson, Wauzeka 29jan64 d 24mar64 Cairo, Ill
 Peter E Hanson, Sharon 10okt64 16jul65
 Mathias Hanson, Milwaukee 8okt64 16jul65
 Hoover Hooverson, Clayton 2okt61 vet crpl 16jul65
 Albert Iverson, Clifton 15feb64 vet 10mai65
 Alfred Johnson, Kendall 2feb64 fr E 25 Inf 16jul65

Lewis Johnson, Freeman 30aug62 21mai65
 Henry Johnson, Freeman 30aug62 31mai65
 John Klison, Wonowoc 19sep61 d 17feb65 Nashville
 Helge Knudson, Ettrick 21sep62 d 22jan65 Dalton Ga
 Lewis Larson, Freeman 29 aug62 d 31mar64 Madison
 Thos J Lysne, Freeman 30aug62 31mai65
 Ole T Nash Towerville 28aug 62 srt 21jul64 & 29aug64 udm 31mai65
 Ole Olson Norbye, Vermont 15okt64 16jul65
 John Olson, Towerville 3jan64 16jul65
 Lewis Olson, Rising Sun 12okt61 vet crp 16jul65
 Peter Peterson, Towerville 2okt61 vet crpl sgt 16jul65
 Albert S Samson, Mifflin 7sep61 sgt 1 Lt Co K 33 Inf 29sep62
 Albert S Samson, Mifflin 7sep61 sgt 1 i t Co K 33 Inf 29sep62
 Torger Torgerson, Freeman 11dec63 srt 21jul64 udm 16jul65

13th Rgiment, Wis. vol. Organized Janesville Nov. 10, 1861.
Co. A—Jens Johanneson, Janesville, 28dec60 udm 24nov65
 John B Johnson, Janesville, 7sep61 sergt afsk 23mai62 syg
 George Larson, Janesville 26sep64 udm 13juni65
 Niels Madson, Green Bay 23aug64 udm 24nov65
 Ole Olson 5jan64 udm 20nov65
 Tolach Olson 2sept61 udm 13juni65
Co. B—John Alverson, Richmond 20dec61 døde Ft. Henry Ky 4jan63
 Erick Knudson, Whitewater 13nov61 transf til musik korps 13 nov61
 William Nelson, Dunkirk 28sept61 vet vorp udm 24nov65
Co. C—Albert Thompson, Sharon 9nov61 afsk syg 16mars62
Co. D—Willis Erickson, Sharon 7nov63 udm 24nov65
 Andrew Bairnson, Pr du Chine 28sep64 udm 13jan65
 Hendrick Christiana, Footville 13sept61 vet død Huntville, Ill. 6jan65
 Lars Pederson, La Crosse 10nov64 udtjent udm 24juli65
Co. E—Elling Ellingson, Albany 28okt61 udtjent udm 21nov64
 Colben Erickson, Janesville 27aug64 død Keokuk, Ia. 23feb65
 Henry Helgeson, Oconomowoc 22sept64 udm 13juni65
 Hans Olson, Oconomowoc 22sep64 udm 13juni65
 Knut Knutson, Mischicot 20dec64 udm 26sept65
 Berger Olson, Oconomowoc 22sept64 udm 13juni65
Co. F—Augustus Anderson, Albany 21sept61 vet corpl sergt udm 24nov65 død Brownsville, Tex 29nov65
 Andrew Osland, Johnstown 27aug62 udm 13juni65
Co. G—Lars O Anderson, Milwaukee 12aug64 fange Paint Rock Bridge d St. Louis Mo 6mai65

Ole Benjamin, Janesville 9nov64 d Cairo Ill. 15juli65
 Fingar Erickson, Spring Valley 1sept61 vet udm 24aug65
 Truls Erickson, Spring Valley 2sep61 d Ft Donalson 11mai65
 Martinus Erickson, Janesville 30sept61 afsk syg 1jan62
 Andrew Fryden Lund, Spring Valley 1sept61 serg udm 19nov64
 Knut Helgeson, Janesville 8dec61 vet udm 8juli65
 Halvor Halvorson, Springville 16sep61 vet corp udm 24nov65
 William Hanson, Janesville 8des61 vet serg afsk syg 27mai65
 John Hogenson, Spring Valley 9feb65 udm 24nov65
 Selus B Johnson, Spring Valley 22aug61 vet corpl udm 24nov65
 Andrew Johnson, Spring Valley 23sep61 d Ft Donalson Tenn
 2mai63

John Johnson, Spring Valley 23sept61 afsk syg 5nov61
 Ole Johnson Haalan, Spring Valley 23sep61 afsk syg 21dec62
 John P Nelson, Janesville 5feb64 fang Paint Rock udm 6juni65
 Lars P Nelson ? 18april64 d Huntville Ala 21nov65
 Elling Newhouse, Sp. Valley 13sep61 vet fraværende syg udm
 Lars (Lasse) Orville, Sp. Valley 30sep61 udm udtjent 19nov64
 Tollif Peterson, Janesville 2dec61 vet fange Paint Rock Bridge
 udm 29juni65

Thomas Torsten Thompson, Spring Valley 1sep61 vet fange
 Paint Rock 27juli65 udm 29juli65

Co. H—Benjamin Emerson, Richmond 21nov61 udm 2nov64
 Harvey Gunderson, Whitewater 30sep61 vet corpl udm 24nov65
 Halvor Hanson ? 24dec63 d Victoria Tex 5okt65
 Ole Jacobson, Whitewater 14okt61 corp sergt 1 serg 2 lieut 31
 aug65 udm 24nov65

Andrew Johnson, Madison 10okt62 afsk syg 29okt63
 Jesse Kestelson, Richmond 12sep62 d Ft Donaldson 6juni65
 Andrew B Lee Koshkonong 25nov61 vet corp sergt udm 24nov65
 Simon Nelson, Whitewater 9okt61 vet udm 24nov65
 Oliver Nelson, Whitewater 10okt61 afsk syg 10nov62
 Ole Olson, Whitewater 10okt61 vet udm 24nov65
 Martin Olson, Whitewater 14okt61 vet udm 24nov65
 Ole 2nd Olson, Darien 24aug64 udm 10juni65
 Ole Osmundson, Whitewater 16jan62 d Ft Henry Tenn 25okt62
 Kitle Peterson ? 4jan64 udm 24nov65
 Paul Ramberg, Whitewater 7okt61 vet udm 24nov65
 John C Salveson, Whitewater 5okt61 afsk syg 7mars62

C. I—Paul Crosdal, Sullivan 21okt61 corp forfl 13jan62 til Irish
 Brigade

James Johnson, Palmyra 7nov61 vet corp sergt 1 sergt 2 lieut
 9okt65 udm 24nov65

James K Kneeland, Richmond 14aug62 udm 5juli65
 John Nelson, Palmyra 29jan64 syg ved udmønstringen
Co. K—John Anderson, Milwaukee 15aug62 fra Co. G 24 inf syg
 ved udmønstringen
 Albert Anderson, Milwaukee 25feb64 fra Co. G 24 inf forfl 9
 juni65 udm 24nov65
 Torger Knudson, Milwaukee 8mars64 fra Co G 24 inf forfl 8juni
 65 udm 8juni65

9 Regiment Wis. Infantry.

Drog ut 26nov61 Reorg. til 4 Com. Jan. 1864.

Gustav Jacobson, Milwaukee 25aug62 udm 3dec64
Co. A—Andreas Henke, Rhine 6sep61 udm udtjent 3dec64
Co. C—Carl Hartvig, Oshkosh 15sep61 vet forfl reorg Co A udm
 30jan66
 Isaac Simmons, Woodbridge 22sep61 vet forfl reorg Co A udm
 30jan66
 Christian Wold, Milwaukee 30mars64 vet forfl reorg Co A udm
 30jan66
 John Welland Holland 29feb62 vet forfl reorg Co A udm 30jan66
Co. E—Henry Hagene, Pr du Chine 26aug62 vet forfl reorg Co
 A udm afsk 28mai65
 Louis Hellick, Pr du Chine 28aug62 vet forfl reorg Co D udm
 30jan66
 Charley Leurentzen, Milwaukee 29aug61 vet 1 sergt com sergt
 1aug62 sergt major 1jan63 forfl til reorg Co D afsk 19mai65
 forfrem. 11 U S Colored Inf

Co. F—Jacob Hong, Alma 5jan64 forfl til reorg Co C udm 30jan66
 Frederick Moy, Alma 5jan64 d Little Rock Ark 4okt64

Co. G—Lembert Nelson, Shields 7april64 forfl til reorg Co B
 udm 30jan65

Co. H—Christian Berger, Green Bay 21okt61 forfl til Co G udm
 udtjent 3dec64
 John P Berger, Green Bay 7okt61 corp afsk 9nov62
 Christian Fourberg, Green Bay 5sep64 forfl til reorg Co D udm
 8juni65
 Anton Hildebrandt, Honey Creek 25sep61 forfl til reorg Co D
 udm 8juni65

Co. I—John Amberg, Milwaukee 2sep61 vet musik corp saaret
 Jenkins Ferry forfl til reorg Co G udm 30jan66
 Edward Hong, Manitowoc 9sep61 vet forfl til reorg Co C sergt
 2 lieut 31aug65 udm 30jan66
 Christian Moh, Milwaukee 9sep61 udm udtjent 3dec64

Co. K—Jacob Borge, Watertown 4mars62 vet corp 1 sergt forfl

til reorg Co B 23mai65 forfremmet 2 lieut udm 30jan66
 Nicolaus Kittilson, Schiesvig 13okt61 vet forfl til reorg Co B
 udm 30jan66
 Charles Dalle, Madison 27nov62 forfl til reorg Co. B corp sergt
 udm 30jan66
 Hans J Lorentzen, New Holsten 1 sergt 2 lieut Co B 1 lieut Co
 C Captain 31mai65 ikke utkomm. udm 30jan66

1ste Wis. Cavalry

Drog ut 2 feb 62.

Co. A—Levi Hovland, Kenosha 21aug61 lieut capt Co C 2nov62
 udm 19juli65

Alfred Hovland, Kenosha 16april62 sergt Co C udm 19juli65

Anton Johnson, Kenosha 16april62 furer udm 30aug65

Oscar Monson, Kenosha 16agu61 udtjent udm 26sep65

Andrew J Pearson ? 14nov63 corp udm 19juli65

Sever Oleson 14aug64 fange udm 19juli65

Co. B—Lewis Jacobson ? 30aug64 udm 19juli65

Waldemar Nelson, Ripon 15aug61 saaret ved Middleton Tenn
 24juni63 fange 17jan64 afsk 22april65

Co. C—John F Krage, Caledonia 25nov63 udm 22mai65

Elias Nelson ? 15sep61 d St. Louis 29sep62

Henry Johnson, Beaver Dam 20mai61 afsk syg 22dec62

Henry Thompson ? ? ? syg i Nashville Tenn april65

Co. D—Peter H Anderson, Lincoln 14sep64 udm 19juli65

Lars Jenson ? 8sep61 d i Mo 13okt62

Co. E—Andrew Christianson, Venecon 13sep62 corp udm 29juli65

Co. F—Lewis Erickson ? 17nov61 corp udm 19juli65

Neil Oleson, Holden 10sep61 d i St. Louis 17okt62

Kittel Swenson ? 24nov63 d ved Camp Webster Tenn 13okt64

Co. G—Thomas Anfinson, Lodi 4sep61 udm 31okt64

Christian Bjornson, Sul. Prairie 21feb61 saaret 26april63 d i
 Mo 27april63

Samuel E Johnson ? 5feb64 udm 19juli65

Ole Oleson, Viena 14okt61 blev borte 1juni63

Co. H—Ole Evenson ? 10sep61 d i Nashville Tenn 10dec65

Thomas Hanson ? 1sep61 d Hospital Cafe Gerurden Mo 17okt62

Co. I—Lewis A Jensen, Kenosha 8nov62 sadler udm 19juli65

Nels Jorgenson Ripon 2okt63 udm 19juli65

Co. K—Christopher Donaldson ? 24okt64 11mai65

Co. D—K K Syvrud Blue Mounds 16sep64 11mai65

Co. L—Hans C Hanson ? 8nov61 afsk 11mars63

Jorgen Rasmussen Somers 19nov63 fange 13april64 d Ander-
 sonville 15aug64

Co. A—Jacob Berg 15aug61 d Kenosha feb62
 Henry H Benson 28dec63 corp sargt udm 19juli65

16th Regiment Wis. Vol.

Co. A—John L Vidal, Wautoma 17okt61 corp sergt 2 lieut 24nov
 62 1st lieut 24mars63 capt 13aug63 søgte afsked 22jan64

Charles Erickson, Oconomowoc 23okt61 udm 12juli65

Gilbert E Evens, Berlin 10april64 udm 2juni65

John Johnson, Engatte 28sep64 udm 2juni65

Benj R Johnson, Bloom 26sep64 udm 20juni65

Peter Nelson, Saxville 17okt61 corp vet saaret ved Silloch udm
 12juli65

George A Nelson, York 21juni62 vet udm 12juli65

Andrew A Nelson, Portland 20sep64 udm 8juli65

Daniel B Nelson ? 28sep64 udm 8juli65

Co. B—Charles Erickson, Oconomowoc corp forfl til Co A

Even S Evenson, Hartland 9nov61 saaret d St. Louis Mo 28apr62

Jacob Jorgenson, Hartland 9nov61 saaret Shibon afsk 18aug62
 son Jac Johnson

Rasmus Jorgenson, Hartland 23okt61 afsk syg 18aug62

Henry Nancarson, Arlington 1feb62 saaret Shibon afsk 1862

Co. C—Svend Adson, Deerfield 13sep64 udm 2juni65

Syvvert Anderson, Beaver Dam 7okt61 afsk syg 15aug62

John Olson, Lindina 24des63 afsk syg 25april65

Co. D—Eagle Halvorson, Medina 2dec61 forfl til E Novl 62 vet
 saaret Atlanta afsk syg 22aug65

Co. E—Alfred O Bronson, New Rome 26sep61 d Piedmont Ky
 6april62

Andrew B Bernson, New Rome 26sep61 afsk syg 4sep61

Oscar P Bronson, Ne Rome 20sep61 saaret Shilon afsk 4okt62

John Knudson, Milwaukee 21sep64 udm 2juni65

Gardner Nelson, Berlin 20dec63 fra E 32 Wis udm 12juli65

Co. F—Ole Nelson, Mauston 1nov61 saaret Shibon afsk 26aug62

Co. G—Allen Arneson, Ruste, Blue Mounds 19sep64 udm 5juni65
 bor Mt Horeb

John H Barsness, Vermont 19sep64 udm 5juni65

Nels W Berg, Deerfield 19sep64 udm 5juni65

Thom Christenson, Deerfield 19sep64 udm 30mai65

Lars Enderson, Deerfield 9sep64 udm 5juni65

Gilbert Elde, Vermont 19sep64 udm 5juni65

Peter Erickson, Perry 19sep64 udm 5juni65

Swanson Helgeson, Perry 19sep64 udm 5juni65

Nils Halgerson, Perry 19sep64 udm 5juni65

John Halvorson, Deerfield 19sep64 udm 5juni65

David Nickolson, Cornwall 28nov63 fra Co E 32 syg ved udm

Lars Olson, Perry 19sep64 udm 5juni65
 Austin Oleson, Springdale 19sep64
 Gutorm Oleson, Blue Mounds 19sep64 b dræbt i jernbaneulykke?
 John H Ornes, Vermont 19sep64 udm 5juni65
 Jacob Otteson, Vermont 19sep64 udm 5juni65
 Peter S Reque, Deerfield 19sep64 udm 5juni65
 Erick E Salve, Vermont 19sep64 udm 5juni65
Co. H—Mathias Gjefson, Scandinavia 10okt61 afsk 30juni62
Co. I—Nils Anderson, Scandinavia 22okt61 corp fra H udm 20
 dec64
 Charles Eckerson, Darlington 24dec61 vet saar Atlanta corp udm
 12juli65
 William Eckerson, Darlington 5dec61 vet corp sergt udm 12juli65
 Abram Evenson, Darlington 14sep61 d St. Louis Mo 16mai62
 Johi Feierison 1st, Port Washington 10okt63 fange Atlanta syg
 vet syg d Baltimore Md 13dec65
 John Feierison 2nd, Port Washington 1okt63 udm 12juli65
 Ole Iverson, Stevens Point 11dec63 d af saar ved Atlanta 22juli64
 John Thompson, Hazel Green 22feb64 afsk syg 2dec64
Co. K—Richard P Derickson, Grafton 15okt61 1 lieu capt 5nov62
 tog afsk
 John L Derickson, Grafton 21sep61 1 sergt saar Shiloh afsk
 20juli62
 Christian Evenson, Grafton 24sep61 d hjemme 28dec61
 Niles Livson, Grafton 24sep61 afsk 23aug62
 Lars Nelson, Grafton 21sep61 saarede Shiloh afsk 16aug62
 Ole Olson, Grafton 19okt61 afsk 1april62 syg

16 Regiment Wis. Vol. Infantry.

Reorganisert 1864.

Co. B—John Johnson, Lomira 5mar64 saaret Atlanta afsk 24
 mars65
 Andrew A Nelson, Portland 20sep64 udm 2juni65
 Lewis Severson, Westford 26sep64 d Beauford S C 1mai65
 Joseph Thompson, Waupun 24feb61 udm 12juli65
 Chester Thompson, Westford 24feb64 corp d Bridgeport Ala 4
 nov64
Co. D—John Foss, New London 23nov63 fra Co D 32 fange vet
 udm
 Peter Knudson, Racine 22sep64 udm 2juni65
 Charles Mattison, Oshkosh 24nov63 fra D 32 inf udm 12juli65
 Gulick Nelson, Clarks Mills 19nov63 fra Co G 32 inf udm 12juli65
 Iver Oleson, Racine 22sep64 udm 12juli65
 Lester Oleson, Deerfield 19sep64 d ved ulykkestilf i okt64

Jesse Peterson, Menomonie 3sep64 udm 12juli65
Co. F—George S Anderson, Rock 22dec63 udm 12juli65
 Hans Halstad, Beloit 7jan64 vet rekrut afsk 25april65
 Hugh S Nelson, Avon 25dec63 udm 10aug65
 Leonard M Nelson, Newark 4jan64 udm 6juni65
Co. H—Nels O Helgeson, New Lisbon 13feb65 udm 12juli65
 Henry Hendrickson, Red Cedar 31dec63 udm 10juli65
 Samuel Iverson, Red Cedar 31dec63 udm 10juli65
 John Johnson, Red Cedar 31dec63 udm 12juli65
 Gunnel Jackson, Alma 31dec63 forfl til V R C 25jan65
 Daniel E Johnson, Eau Claire 31dec63 corp udm 26mai65
 Andrew Larson, Gale 21jan64 udm 30juni65
 Ener Nelson, Red Cedar 31dec63 saaret Atlanta udm 12juli65
 Peter Stevenson, Barre 5juni64 saaret Atlanta udm 31mai65
 Ole A Stensrud, Vermont 19sep64 udm 7sep65
 Lewis Syverson, Lincoln 31dec63 udm 12juli65
 Canute Thompson, Menomonie 31dec63 corp udm 12juli65
Co. K—Knudt Olson, Jordan 2dec63 udm 12juli65

17 Reg. Wis. Vol. Inf.

Drog ud 15 mars 1862.

Charles O Anderson, princ Muscn. Chicago 10jan62 fra Co B
 udm 12jan65
Co. A—John Benson, Lowell 4dec61 afsk syg 10dec62
 Christian Christianson, Lisbon 20dec64 udm 2juni65
 Elver Elverson 20sep64 udm 2juni65
 Mathias Emmerson, Beaver Dam 18jan64 udm 14juli65
 William Gilberts, Scott 20sep64 udm 2juni65
 John Gunderson ? 21sep64 udm 2juni65
 Peter Jordan, Chicago 10okt61 Wagoner from B fange Lexing-
 ton vet 31okt62
 Amund Larson, Bergen 21sep64 udm 2juni65
 Andrew Masterson, Watertown 10feb62 fra D udm udtjent 5apr65
 George Musson, Oconomowoc 22sep64 udm 2juni65
 Alonso Nelson, Beaver Dam 18feb62 Wagoner vet udm 14juli65
 Henry Nelson, Beaver Dam 31jan62 afsk syg 22mars63
 Mathias Nelson, Bergen 21sep64 udm 2juni65
 Lewis Oleson, Martel 23sep64 udm 2juni65
 Gudman Oleson, Bergen 21sep64 udm 2juni65
 Michael Oleson, Gibson 23sep64 udm 2juni65
 Torkel Oleson, Manitowoc 30sep64 udm 2juni65
 Martin Peterson, Berger 21sep64 udm 2juni65
 John Storm, Madison 8feb62 saaret 10mai63 d St. Louis Mo 17
 juli63

Christian Teal, Richfield 12feb64 udm 14juli65
Co. B—Ole Anderson, Freeborn, Minn 3mars62 d af saar Atlanta Ga 10aug64
 Torjorn Cunderson, La Crosse 22sep64 udm 2juni65
 Andrew Jenson ? 21sep64 udm 2juni65
 Edwin Johnson, Darlington 2feb62 d Corint Miss 21mai62
 Gustav H Peterson ? 27sep64 udm 2juni65
 John Peterson, Oshkosh 27feb62 vet saar 22juli64 afsk saar 26 juni65
 Andrew Severson, Vermont 14okt64 udtjent udm 14juli65
 George Torgerson, Stiles 24okt64 udm udtjent 14juli65
Co. C—Peter Anderson, Beaver Dam 2feb62 vet musen fange 22feb63 udm 25mai65
 Ole Everson ? 21sep64 udm 2juni65
 Erland Johnson, Coon 21sep64 udm 2juni65
 Magnus Anders ? 22sep64 udm 2juni65
 Christopher Bredall, Milwaukee 20sep64 udm 2juni65
 August Hans, Watertown 1feb62 faldt Vicksburg 15juni65
 John Hylan, Watertown 1feb62 udtjent udm 5aug65
 Andrew Ruddle, Milwaukee 2mars62 saaret 3okt62 udm 17juli65
Co. E—Amund Hanson ? 20sep64 udm 2juni65
Co. F—Nils Anderson, Highland 19nov64 udm 14juli65
 Andrew Anderson, Highland 19nov64 udm 14juli65
 Thomas Christopherson, Boscobell 28feb62 afsk syg 27jan65
 Andrew Gunderson, Oconomowoc 5dec64 udm 8juni65
 Hans Larson ? 15nov64 udm 11juli65
 Paul Oberg Pr du Chine 7mars62 d Corint Miss 30juni62
Co. G—Claus Nelson, Oconto 26nov61 vet udm 14juli65
 Mats Nisson, Oconto 26nov61 afsk syg 16aug62
Co. H—Anton Christianson, New Denmark 4okt64 udm 14juli65
 Hugh Davidson, Cottage Grove 19feb62 Wagoner vet 14juli65
 Charles Hanson, Broadhead 18feb62
 Thomas Nelson, Madison 12feb62 d Corint Miss 5juli62
 Markus Peterson, New Denmark 21dec64 udm 2juni65
Co. I—Joseph Anderson, Milwaukee 16jan62 corp udm 7mars65 udtjent
 Richard Anderson, Viroqua 25feb64 saaret 5juli64 udm 14juli65
 Henry C Clauson, Boscobelle 8feb62 afsk syg 15okt64
 Christopher Foss, Milwaukee 22sep64 udm 2juni65
 Henry C Lee Lomira 16dec64 udm 14juli65
 Christian Peters Muskego 24sep64 udm 2juni65
Co. K—John Jenson, Modena 4okt64 udm 14juli65
 Ole Olson, Oconomowoc 29okt64 udm 14juli65
 Peter Saukness, Keshena 9mars62 saar 18mai64 af vet dept

Rekruter, der kom for sent til at bli med 17 Wis., men blev med 15 Reg. Vol. Inf. Conn i slaget ved Kingston, N. C.

Ole Olson Brager, Clyman 5nov64 d Madison 11mai65
 Halvor Everson, Coon 21sep64 fange udm 5juni65
 Gunder Gunderson, Coon 21sep64 fange udm 5juni65
 Amund Hanson, Coon 21sep64 New Berne N C 19feb65
 Henry Hanson, Pewanke 21sep64 fange udm 14juli65
 Lawrence Hanson, Onalaska 20aug64 d Nashville Tenn 20jan65
 Peter Hanson, Concord 20sep64 fange udm 5juni65
 Peter Haraldson (Brager), Springdale 19sep64 fange udm 5juni 65 bor Mt. Horeb
 George Holland, Eldorado 15okt64 fange udm 14juli65
 Gabriel Hoverson, Clifton 20sep64 fange udm 5juni65
 John Jacobson, Franklin 21sep64 fange udm 5juni65
 Ole Johnson, Rebne, Liberty 30sep64 udm tid udeladt
 Edwin Kelso, Wrighttown 4okt64 fange udm 1aug65
 Lars Larson, Perry 10okt64 fange udm 14juli65
 Charles Lee Lomira 20dec64 d McDugal Gen Hospital N Y 9jan65
 Ole Olson, Vernon 24sep64 faldt ved Kingston N C 10mars65
 Gunder Olson, Watertown 18okt64 fange udm 14juli65
 Ole C Paulson (Vestrum), Vermont 10okt64 fange udm 14juli65
 Hans Peterson, Perry 10okt64 fange udm 14juli65
 John Peterson, Hamburg 5okt64 fange udm 25mai65
 Peter C Peterson, Preston 5okt64 fange udm 24mai65
 Eli Solvey, Gardner 4okt64 fange udm 19mai65
 Tron Tronson Amerts 22sep64 fange udm 5juni65

18 Wis. Reg. & Inf.

Drog ud den 15 mars 1862.

Co. A—Asa C Ottarson, Lomartine 23okt61 afsk syg 21jan63
Co. B—J W Halstad, Broadhead 6feb65 udm 18juli65
 Chas O Hanson, Broadhead 6feb65 udm 18juli65
Co. C—Henry Johnson, Springville 2dec61 afsk syg 17juni62
 W A Masterson ? 6dec61 corp afsk syg 4feb63
Co. D—Andrew Eleckson, Kilburn 14jan62 saaret fang. Shiloh afsk saar 18mars63
 Oscar A Hill, Sparta 4jan62 corp d Jefferson Barracks Mo 20 dec62
Co. E—Nels Anderson, Jackson 28sep64 udm 2juni65
 Rasmus Christianson, Newark Valley 26sep64 udm 2juni65
 Mons Christianson, Jackson 28sep64 udm 2juni65
 Berger Erickson, Stevens Prairie 26sep64 udm 2juni65
 Hans Fenbretson ? 23sept64 udm 2juni65

Hans Galbretson, Liberty 30sep64 udm 2juni65
 August Gullickson, Liberty 30sep64 udm 2juni65
 Hans Gunderson, Lewiston 27okt64 udm 27juni65
 Even Hanson, Irving 16nov64 udm 18juli65
 Gunnarius Ingebretson, Strong Prairie 26sep64 udm 2juni65
 Gullick Iverson, Liberty 30sep64 udm 2juni65
 Martin Jacobson, Cato 30sep64 udm 2juni65
 Christian Jenson, New Denmark 4okt64 udm 18juli65
 Gabriel Jenson, Spring Brook 27sep64 udm 2juni65
 Harry L Johnson, Plover 14dec63 fange Atlanta udm 7juli65
 John Johnson, Spring Brook 27sep64 udm 2juni65
 Hans Madson, Cato 20sep64 udm 2juni65
 Nels A Nelson, Strong Prairie 26sep64 udm 2juni65
 George Olson, New Denmark 4okt64 udm 18juli65
 Ole Olson, New Lisbon 20sep64 udm 2juni65
 Loren Tronson, Liberty 30sep64 udm 2juni65
Co. F—Andrew Anderson, Iola 27æc64 d Nashville Tenn 2feb65
 Ed E Deckerson, Berlin 1dec61 corp fange Altona forfr 2 lieutenant 14feb65 capt ikke udmønstreret udm 26aug65
 Albert J Shepardson, Omro 17dec61 saaret Vicksburg udm 2jun65
Co. G—John Anderson, Portage City 26dec61 afsk 23sep64
 Arne Arneson, Hamburg 15nov64 d Lewisville Ky 21juni65
 Christian Larson, Scandinavia 2dec61 d 26april62
 Peter Johnson, Grand Rapids 5nov61 sergt afsk syg 4sep62
 Lewis Reverson, West Union 2dec61 faldt Corint 8okt62
 Ole Thompson, New Elba 5nov61 vet cor fange Shiloh udm 18jul65
Co. H—George Collinson, Berlin 25dec61 udm udtjent 24jan65
 George Deckerson, Pleasant Valley 21sep64 udm 2juni65
 O J Halsten, Berlin 6jan62 fange Shiloh d i La 23aug62
 Peter Thompson, Milwaukee 5dec64 udm 18juli65
Co. I—Lewis Anderson, Portage City 12dec61 faldt Corint Miss 8okt62
 Albert Edson, Elber 24juli62 saaret Shiloh d deraf 13april62
 John Erickson, Lowville 7dec63 fange Altoona udm 18juli65
 Fredrick Everson, Dekora 10feb62 afsk syg 5sep62
 Nelson Everson, Dekora 10feb62 udm 5juli65
 Charles Everson, Dekora 10feb62 d Corint Miss 19ma162
 Oliver Gunderson, Lowville 16dec61 d vet saaret Corint udm 18
 Ole Severson, Lowville 12dec61 fange Shiloh afsk 14mars63

Ikke tilhørende noget bestemt Co.
 Tobias Anderson, Manitowoc Rapids 30sep64 udm 5juli65
 Andrew Johnson, Adams 22sep64 vides ikke naar udm
 Hans J Sorenson, Preble 4okt64 udm 18sep65

17de maifest 1914

Paa Udfillingsgrunden mellem St. Paul og Minneapolis,
 16—17—18 Mai.

Arrangementskomiteens hovedkontor
 216—218 McKnight Building,
 Minneapolis, Minn.

Telefon N. W. Nicollet 5017; T. S. Center 5017

A. A. Beblen, formand

A. A. Trovaten, sekretær

Tre ting.

Det er tre ting vi endelig maa ha.

Først, saa er det kontingentpenge fra alle, som skylder, og vi vilde svært gjerne faa dem snart, thi vi trænger dem.

For det andet, trænger vi ligeledes penge fra nye abonnenter. For at faa disse maa vi faa hjælp fra de gamle abonnenter og læsere. Vi har ofte omtalt just denne ting, og ikke saa længe har taget henvendelsen til hjerte og faat en eller flere nye hver. Det, at nogle har kunnet gjøre dette, beviser netop at de andre ogsaa kunde gjøre det om de rigtig foresatte sig at prøve tilgængs.

For det tredje, baade bør og maa vi iaar faa mange nye bidragshedere til indholdet. Samband er et blad særlig for det almene folk og folket bør levere stoffet til dets indhold. Det er just folket som sidder inde med de statter af minder og historie, som Samband har til opgave at fremdra og bevare for eftersejten. Altsaa skriv, fortæl paa din egen maade, og send os det.

De tre ting er altsaa penge, atter penge, og saa læsestof.
 En Dollar aaret for abonnement.

Samband, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Vi anerkjender med tak at Mr. Ivar Hovey velvillig har hjulpet os med at faa ud dette hefte af Samband. Men det har været umuligt at faa det ud saa pænt som burde være. Og desuden har vi ikke kunnet faa forberedt flere stykker som vi har faat indsendt. Vi maa derfor gjøre en almindelig undskyldning og be om taalmodighed fra dem som vijt kan synes de har grund til misnøje fordi deres indlæg ikke er kommet med. Arbeidet med forberedelserne for Syttende Maifesten har optaget redaktøren saa meget at han ikke har kunnet gjøre det saa vel som burde være med Samband. Han haaber at kunne faa saamegen hjælp at næste hefte blir mer pænt behandlet.

25 % RABAT.

Gamle abonnenter paa **Samband**, som har betalt eller betaler sin egen fulde kontingent af \$1.00 aaret i forskud, vil i vinter bli tilstaaet 25 procent rabat paa kontingent for nye hel-aars abonnenter som de sikrer og indsender.

Tag nu rigtig tag og hjælp med bladets udbredelse. Flere abonnenter betyr forbedret og udvidet tidsskrift til gamle og nye abonnenters fordel. At opnaa dette maa ske gjennem vore læseseres hjælp og bestræbelser.

Og det er ikke blot folk tilhørende visse bygdelag som man bør faa interesseret, men folk fra alle hjemlandets bygdestrøg.

Denne henvendelse er stilet til hver velvillig læser. Enhver bør selv gjøre noget, thi han høster jo selv gavn deraf og gjør tillige vel mod dem han faar med paa listen. Overlader du det til de andre og selv intet gjør, saa blir der intet af det. Alles sag er ingens sag. Gjør den til din personlig, saa blir det noget gjort.

Send os altsaa 75 cents for hver ny aarsabonnet du faar og behold de andre 25 cents for dit bryderi. Men det er du som skal ha rabaten, ikke de abonnenter du tinger. At gi dem rabaten er i grunden uret mod dem som betaler den regelmæssige pris.

Om du vil kan du forære din ven et aars abonnement ved at betale blot 75 cents dersom du har betalt i forskud for dig selv.

Prøvehefter kan enhver faa frit paa forlangende. Send money order eller draft til **Samband** eller til

A. A. Veblen,

322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Et Spørgsmaal til Forældre.

Ønsker De at Deres børn maa have de samme interesser som De selv?

Ønsker De at Deres børn maa vedligeholde kjærligheden til det folk fra hvilket de stammer?

Ønsker De at Deres gutter og piker maa omfatte med interesse de skoler som nordmænd har bygget, de kirker som nordmænd har reist, de foreninger og samfund som nordmænd har stiftet, det arbeide som nordmænd har utført i sit nye fædreland?

Ønsker De at Deres gutter og piker maa holde det for ære at de er nordmænds ætlinger?

Hvis De ønsker at disse ting maatte være og vedblive, da maa De faa Deres børn interesseret i læsning som fremholder nordmændenes liv og nordmændenes virke. At vække saadan interesse er den opgave som bladet **NORWEGIAN-AMERICAN** har sat sig. Vil De støtte denne opgave, saa faa bladet i Deres hjem. Frit prøveeksemplar faaes ved at skrive til

NORWEGIAN-AMERICAN

Dept. C.

Northfield, Minn.

DEN NORSKE AMERIKALINJES

nye og moderne Baade afgaar fra New York som følger:

Kristianiafjord

26de Mars

BERGENSFJORD	14de April
KRISTIANIAFJORD	5te Mai
BERGENSFJORD	26de Mai
KRISTIANIAFJORD	12te Juni
BERGENSFJORD	30te Juni
KRISTIANIAFJORD	28de Juli

Passagererne kan i Bergen tage Jernbanen over Fjellet til Kristiania uden ekstra Betaling om ønskes.

Da Trafikken paa Norge iaar bliver usædvanlig stor, bedes, de som ønsker at reise med den norske Linie om velvilligst at reservere Pladse snarest mulig. Kahytterne er inndelte for 2, 4 og 6 Personer. Paa Kristianiafjord 5te Mai er der kun nogle faa 1ste Kahytter igjen. For 12te Juni er der endel 3die Klasse endnu usolgt.

Billettpriser og illustrerede Cirkulærer sendes paa Forlangende.

Billetter fra Norge

til hvilket som helst Sted i Amerika udstedes af os. Husk paa det, om De skal sende efter Venner eller Slægtninger.

HOBE & CO.,

123 S. 3rd Street, - Minneapolis, Minn.

eller nærmeste Lokalagent.

Lutheran Publishing House

NORTHWESTERN BRANCH

322 So. 4th St. MINNEAPOLIS, MINNESOTA.

Vi har paa lager komplet udvalg af bibler, salmebøger og god literatur baade i det engelske og det norske sprog. Skriv efter katalog, der tilsendes frit. Skriv til vort Decorah, Iowa hus for pris paa indbinding af bøger, tidsskrifter, osv.

Norsk officiel Lommealmanak for 1914.

Almindelig kjendt under navn af Halvorsons & Larsens almanak. Denne udgave er af Emil Molstues forlag. Indenolder en mængde karter, og billeder til oplysning om alle ting vedrørende Norge. De som agter at reise til Norge laar burde forskaffe sig en, da det er en brilliant haandbog over Norge.

Over 200 sider, indbunden i godt læderbind med klaff. 80 cents.

Folkelalender for 1914.

Aarets almanak og gode fortællinger. 96 sider. Smukt omslag. 10 cents.

Søre Aurdal og Etnedalen.

Noko tilfang til ei bygdesogo um Valdres ved Olaus Islandsmoen. Netop af trykken. Interessant, hyggelig, belærende og morsom. En mængde stof, gammelt og nyt. 178 store oktavsider, pent omslag med billede af Reinliskirken paa første side. Der er mange billeder i bogen af kirker, gamle Valdreser m. m.

PRIS PORTOFRIT TILSENDT \$1.25.

Bestil straks. Et lidet antal er bestilt og vil være her om to uger. Ordre vil ekspederes i den rækkefølge som de kommer. Oplaget er lidet, saa vi faar ikke mange.

THE FREE CHURCH BOOK CONCERN

322 Cedar Ave.

Minneapolis, Minn.

DEN KATOLSKE FARE.

Bogen om Gustav Adolf og Trediveaarskrigen og den katolske Fare i Amerika, af A. Fryxell, Dr. H. G. Stub o. a., indb. \$1.00, heftet 75 cents, portofrit, faaes ved at skrive til udgiveren, Rev. E. Jensen, 2516 14th Ave. S., Minneapolis, Minn. — Paa det kraftigste anbefalet af U. S. Senator Knute Nelson og kirkebladene.